

زبان برنامه سازی

C++

مؤلف: فرشید شیرافکن

دانشجوی دکترای بیوانفورماتیک دانشگاه تهران

ناشر: سازمان علمی آموزش فرادرس

بزرگترین پلتفرم آموزش آنلاین ایران

وب: www.faradars.org

تقدیم به:

روح پاک پدرم

- فرشید شیرافکن

سخن ناشر

در عین تمام نقدهای وارد شده به کنکور، هنوز راه حلی عملی که در جمیع جوانب، بهتر از سبک کوتاه و چند گزینه‌ای سوالات باشد؛ ارائه نشده است. همین موضوع، کنکور را به ویژه کنکور کارشناسی ارشد به عنوان یک آزمون متمرکز و سراسری، از اهمیت دو چندانی برخوردار می‌کند.

یکی از آسیب‌های همراه با این آزمون سراسری این است که فضای رقابتی آن با ایجاد موسسات گوناگون، به سرعت از فضای یک رقابت علمی تبدیل به فضای رقابت اقتصادی می‌شود؛ به گونه‌ای که هزینه سرسام آور کلاس‌ها، دوره‌ها و منابع مرتبط با آزمون، از عهده بسیاری از دانشجویان خارج می‌شود. دانشجویانی که در عین استعداد تحصیلی بالا، در میدان رقابت مالی تحمیلی، در عین تمام شایستگی‌های خود، قدرت ادامه مسیر را از دست می‌دهند یا به نتیجه‌ای که در فضای مساوی مالی برای همه باید به آن می‌رسیدند، دست نمی‌یابند.

یکی از اهداف و آرمان‌های فرادرس به عنوان بزرگترین پروژه آموزش دانشگاهی اجرا شده بر بستر وب کشور، ایجاد دسترسی همگانی و یکسان به آموزش و دانش؛ مستقل از جغرافیا، زمان و سطح مالی دانشجویان بوده است. سیاست کاری فرادرس در راستای این آرمان، انتشار آموزش‌های ویدئویی تخصصی و دانشگاهی رایگان و یا بسیار کم هزینه، با تدریس مجرب‌ترین اساتید داخل و خارج کشور بوده است.

ما با انتشار رایگان این کتاب (به همراه نزدیک به ده کتاب رایگان دیگر) یکی از گام‌های دیگر خود را در راستای آرمان فرادرس برداشتیم. کتاب حاضر که حاصل نزدیک به دو دهه تدریس و پژوهش و تألیف مؤلف و مدرس فرادرس می‌باشد؛ در عین هزینه‌های بالای تألیف و آماده‌سازی، به جای انتشار و فروش؛ با تأمین مالی و سرمایه‌گذاری فرادرس به عنوان ناشر، به صورت کاملاً رایگان منتشر می‌شود. ما در گام‌های بعدی نیز تلاش خواهیم کرد تا هر جا بتوانیم، حتی شده یک کتاب مرجع دیگر و بیشتر را با پرداخت هزینه، آزادسازی کرده و به صورت رایگان منتشر کنیم.

مؤلفین و ناشرینی که تمایل به واگذاری حق انتشار کتاب خود به فرادرس را دارند، می‌توانند با ایمیل books@faradars.org مکاتبه نمایند. ما این کتاب‌ها را با پرداخت هزینه تألیف به مدرس و ناشر، به صورت رایگان منتشر خواهیم کرد تا همه دانشجویان مستقل از سطح مالی، به منابع مفید آزمون دسترسی داشته باشند. همچنین اگر ایده و نظری در خصوص کتاب‌های رایگان فرادرس داشته باشید، خوشحال می‌شویم که آن را با ایمیل books@faradars.org مطرح نمایید.

فرادرس

فراتر از یک کلاس درس
www.faradars.org

سازمان علمی آموزش فرادرس

بزرگترین پلتفرم آموزش آنلاین ایران

وب: www.faradars.org

منبع مطالعاتی تکمیلی مرتبط با این کتاب

آموزش ویدئویی برنامه نویسی ++C

یادگیری یک زبان برنامه نویسی دید ما را به علم کامپیوتر بسیار گسترده تر می کند. از طرفی برنامه نویسی نحوه فکر کردن را به ما می آموزد. عمومیت زبان ++C در میان زبان های برنامه نویسی بسیار بالا است و می تواند به عنوان اولین زبان یاد گرفته شود و به پیش نیاز دیگر احتیاج نباشد.

مجموعه فیلم های آموزشی برنامه نویسی ++C، با این فرض تهیه شده است که مخاطب هیچ دانش و تجربه قبلی در زمینه برنامه نویسی ندارد و در این مجموعه آموزشی، همه مباحث با بیان و تشریح مبانی نظری و سپس با پیاده سازی گام به گام مثال های عملی آموزش داده می شوند و از این نظر، در ایجاد یک دانش عمیق در زمینه برنامه نویسی، بسیار کارآمد است.

برنامه نویسی به زبان ++C نسبت به C دارای قدرت بیشتری است. کارهایی می توان انجام داد که در C برای انجام آنها (در صورت امکان) زحمت بیشتری نیاز است.

مدرس: مهندس فرشید شیرافکن
مدت زمان: ۲۰ ساعت

faradars.org/fvcp9504

جهت مشاهده آموزش ویدئویی این آموزش [کلیک](#) کنید.

درباره مدرس

مهندس فرشید شیرافکن کارشناس ارشد مهندسی کامپیوتر گرایش نرم افزار است و در حال حاضر دانشجوی دکترای بیوانفورماتیک دانشگاه تهران هستند. ایشان از مدرسین نمونه در زمینه ارائه و آموزش دروس دانشگاهی انتخاب شده اند. ایشان مشاور کنکور هستند و بیش از ۳۰ کتاب در زمینه کنکور رشته کامپیوتر تألیف نموده اند. ایشان در حال حاضر به عنوان یکی از برترین مدرسین فرادرس از جهت کمیت و کیفیت دروس ارائه شده، نزدیک به ۲۰ عنوان درسی را در قالب آموزش ویدئویی از طریق فرادرس منتشر کرده اند. این مجموعه دروس تا کنون مورد استفاده ده ها هزار دانشجوی سراسر کشور قرار گرفته اند.

مشاهده همه آموزش های تدریسی و تألیفی توسط مؤلف کتاب [کلیک](#) کنید.

Email: fshirafkan51@gmail.com

شماره همراه مدرس: ۰۹۱۲۱۹۷۲۰۲۸

<http://faradars.org/computer-engineering-exam>

دانلود رایگان مجموعه کتب کارشناسی و کنکور ارشد کامپیوتر

کتاب رایگان دیگر از این مجموعه آموزشی

۱. آموزش نظریه زبان ها و ماشین - [کلیک کنید \(+\)](#)

۲. آموزش شیء‌گرایی در سی پلاس پلاس - [کلیک کنید \(+\)](#)

۳. آموزش پایگاه داده ها - [کلیک کنید \(+\)](#)

۴. آموزش ساختمان داده ها - [کلیک کنید \(+\)](#)

۵. آموزش سیستم عامل - [کلیک کنید \(+\)](#)

۶. آموزش ذخیره و بازیابی اطلاعات - [کلیک کنید \(+\)](#)

برای دانلود رایگان این مجموعه کتب، به لینک زیر مراجعه کنید:

<http://faradars.org/computer-engineering-exam>

دسته بندی موضوعی آموزش های فرادرس، در ادامه آمده است:

 <p>مهندسی برق الکترونیک و رباتیک</p>	 <p>هوش مصنوعی</p>	 <p>آموزش های دانشگاهی و تخصصی</p>	 <p>برنامه نویسی</p>
<p>مهندسی برق الکترونیک و رباتیک - کلیک (+)</p>	<p>هوش مصنوعی - کلیک (+)</p>	<p>آموزش های دانشگاهی و تخصصی - کلیک (+)</p>	<p>برنامه نویسی - کلیک (+)</p>
 <p>مهارت های دانشگاهی</p>	 <p>مباحث مشترک</p>	 <p>دروس دانشگاهی</p>	 <p>مهندسی نرم افزار</p>
<p>مهارت های دانشگاهی - کلیک (+)</p>	<p>مباحث مشترک - کلیک (+)</p>	<p>دروس دانشگاهی - کلیک (+)</p>	<p>مهندسی نرم افزار - کلیک (+)</p>
 <p>آموزش های عمومی</p>	 <p>طراحی و توسعه وب</p>	 <p>نرم افزارهای عمومی</p>	 <p>نرم افزارهای تخصصی</p>
<p>آموزش های عمومی - کلیک (+)</p>	<p>طراحی و توسعه وب - کلیک (+)</p>	<p>نرم افزارهای عمومی - کلیک (+)</p>	<p>نرم افزارهای تخصصی - کلیک (+)</p>

فهرست مطالب

فصل ۱: انواع داده ها - انواع عملگرها - دستورات ورودی و خروجی

فصل ۲: دستورات شرطی و تکرار

فصل ۳: آرایه - رشته

فصل ۴: نوع شمارشی - استراکچر - یونیون

فصل ۵: اشاره گر

فصل ۶: تابع

فصل ۱:

انواع داده ها - انواع عملگرها - دستورات ورودی و خروجی

مقدمه

زبان C در سال ۱۹۷۰ توسط دنیس ریچی طراحی گردید. این زبان، عناصر زبانهای سطح بالا را با خصوصیات تابعی زبان اسمبلی درهم آمیخته است و به همین علت زبان C را یک زبان میانی می نامند.

زبان C++ از شیوه برنامه نویسی شیء گرا (OOP)، استفاده می کند. در این روش از شیء (object) استفاده می شود. یک شیء دارای یک سری متغیر و توابع است که برای شیء های دیگر شناخته شده نیست. زبان C++ در سال ۱۹۸۳ توسط استروستراپ ابداع شد و در سال ۱۹۹۴ توسط ANSI استاندارد شد. هر زبان oop دارای سه ویژگی مهم به قرار زیر است که در فصل های بعدی به آنها می پردازیم:

۱- پلی مورفیسم (Polymorphism)

استفاده از یک نام در چندین مورد مربوط به هم

۲- کپسوله سازی (Encapsulation)

کنار هم قرار دادن کد و داده هایی که این کدها با آنها کار می کنند و حفظ آنها از دخالت های خارجی.

۳- ارث بری (Inheritance)

به دست آوردن خصوصیات یک شیء توسط شیء دیگر.

انواع داده ها

در زبان C پنج نوع داده اصلی وجود دارد که عبارتند از: void, double, float, int, char. برای ذخیره مقادیر صحیح از نوع int و برای مقادیر اعشاری از نوع double, float و برای ذخیره کاراکترها از نوع char استفاده می شود. در رابطه با void در فصل تابع و اشاره گر صحبت خواهد شد.

تذکر: با استفاده از کلماتی مانند short, long, signed, unsigned می توان نوع های دیگری نیز ساخت. تمامی این اصلاح کننده ها می توانند با نوع int به کار روند. بر روی نوع char اصلاح کننده های signed و unsigned و بر روی double فقط long را می توان به کار برد.

در زبان C++ داده ای به نام bool برای ذخیره مقادیر منطقی وجود دارد.

در C++ از نوع wchar_t برای ذخیره کاراکترهای ۱۶ بیتی می توان استفاده کرد.

جدول زیر انواع داده ها را نمایش می دهد:

نوع	اندازه (بایت)	بازه قابل قبول
char	1	-128 تا 127
unsigned char	1	0 تا 255
int	2 یا 4	-32768 تا +32767
unsigned int	2 یا 4	0 تا 65535
long int	4	تقریباً ۲- میلیارد تا ۲+ میلیارد
float	4	
double	8	
long double	10	

اندازه int در محیطهای ۳۲ بیتی برابر ۴ بایت است.

نوع signed int همان int است.

نوع signed char همان char است.

نوع float دارای ۶ رقم دقت و نوع double دارای ۱۰ رقم دقت است.

می توان چند اصلاح کننده را با هم ترکیب کرد. مثلاً نوع unsigned long int یک عدد ۴ بایتی بدون علامت است.

می توان کاری کرد که عدد کوچکی مانند ۲۰ به عنوان یک long محسوب شود. کافی است که از حرف L بعد از عدد

به صورت `long int a=20L;` استفاده کنیم.

اعلان ثوابت

ثابت مقداری است که در طول اجرای برنامه قابل تغییر نمی باشند. برای اعلان ثابت به دو روش عمل می شود:

۱- توسط دستور `const` : `const int x=5;`

۲- توسط دستور `#define` : `#define Y 2`

مشاهده کردید که در انتهای دستور `define` نیازی به سمی کالون نمی باشد. دستور `define` باعث می شود که قبل از ترجمه برنامه توسط کامپایلر، مقدار ۲ به جای ثابت Y در برنامه قرار بگیرد و این دستور در زمان اجرا وجود ندارد.

تذکر: به ثوابتی که با دستور `define` تعریف می شوند، ماکرو می گویند و برای تفکیک آنها از متغیرهای برنامه، آنها را با حروف بزرگ نمایش می دهیم.

تبدیل نوع

وقتی که متغیرهایی با نوعهای مختلف در یک عبارت با یکدیگر ترکیب می‌شوند، نوع‌هایی با طول کوچکتر به نوع‌هایی با طول بزرگتر تبدیل می‌شوند. تبدیل نوع هم در عبارات و هم در احکام انتسابی ممکن است رخ دهد. در تبدیل نوع ممکن است اطلاعاتی از بین بروند. مثلاً وقتی یک متغیر int به یک متغیر char انتساب داده می‌شود، بایت کم ارزش متغیر int به یک متغیر char منتقل شده ولی بایت با ارزش از بین می‌رود.

برای ذخیره سازی کاراکترها، کد اسکی آنها ذخیره می‌شود. مثلاً با تعریف `char ch='5'` مقدار ۳۵ (کد اسکی کاراکتر ۵) در متغیر ch ذخیره می‌شود.

*نوع نتیجه عبارت زیر را مشخص نمایید؟

```
float f;
char ch;
double d;
(f+ch)-(f*d)
```

حل: نوع نتیجه عبارت، double است:

$$\underbrace{\underbrace{(f + ch)}_{\text{float}} - \underbrace{(f \times d)}_{\text{double}}}_{\text{double}}$$

■

* بعد از اجرای دستورات زیر چه مقداری در ch قرار می‌گیرد؟

```
int i=65; char ch;
ch= i;
```

حل: کاراکتر A قرار می‌گیرد. (کد اسکی کاراکتر A برابر ۶۵ است).

■

عملگرها

عملگرها نمادهایی هستند که اعمال خاصی را انجام می‌دهند. انواع عملگرها عبارتند از:

۱- محاسباتی (+, -, *, /, %, ++, --)

۲- رابطه ای (<, >, <=, >=, ==, !=)

۳- منطقی (!, ||, &&)

۴- بیتی (&, ^, ~, >>, <<)

۵- عملگر کاما (,)

۶- عملگر شرطی (?)

۷- عملگر ترکیبی (ترکیب عملگرهای محاسباتی و عملگر =)

تذکر: البته عملگرهای دیگری مانند &، * وجود دارد، که در مبحث اشاره گر ها بررسی می‌شوند.

مقدار صفر به منزله FALSE و هر مقدار غیر صفر به منزله TRUE در نظر گرفته می‌شود.

حاصل and (عملگر &&) دو عبارت وقتی درست است، که هر دو عبارت درست باشند و حاصل of (عملگر ||) دو عبارت وقتی درست است، که حداقل یکی از آنها درست باشد.

اولویت عملگرهای رابطه ای بالاتر از عملگرهای منطقی است.

جدول تقدم عملگرها

بالاترین اولویت

[] ()
! ~ ++ -- * & sizeof
* / %
+ -
<< >>
< <= > >=
== !=
&
&
|
&&
||
?
= += -= *= /=
,

کمترین اولویت

مثالهایی از کاربرد عملگرهای محاسباتی

* بعد از اجرای دستورات زیر مقدار x و y چه خواهد شد؟

```
x = 5;
y = --x;
```

حل: ابتدا مقدار x یک واحد کم شده و سپس در متغیر y ذخیره می شود. بنابراین در هر دو متغیر مقدار ۴ ذخیره می شود.

* بعد از اجرای دستورات مقدار x و y چه خواهد شد؟

```
x = 5;
y = x--;
```

حل: ابتدا مقدار x به y منتقل شده و سپس یک واحد از x کم می شود. در نتیجه مقدار y برابر ۵ و مقدار x برابر ۴ خواهد شد.

* بعد از اجرای دستورات زیر مقدار x و y چه خواهد شد؟

```
x = 5;
y = ++x * x;
```

حل: ابتدا مقدار x برابر ۶ شده و سپس حاصل ۶×۶ در y قرار می گیرد. در نتیجه مقدار x برابر ۶ و مقدار y برابر ۳۶ خواهد شد.

* بعد از اجرای دستورات زیر مقدار x و y چه خواهد شد؟

```
x = 5;
y = ++ x * ++x;
```

حل: ابتدا مقدار x برابر ۶ شده و سپس برابر ۷ شده و در نهایت حاصل ۷×۷ یعنی ۴۹ در y قرار می گیرد.

* بعد از اجرای دستورات زیر مقدار x و y چه خواهد شد؟

```
x = 5;
y = ++ x * x++;
```

حل: ابتدا مقدار x برابر ۶ شده و سپس حاصل ۶×۶ در y قرار گرفته و در نهایت مقدار x برابر ۷ خواهد شد.

* حاصل اجرای دستورات زیر در مقابل آنها نوشته شده است:

$4 \% 3 = 1$, $4 \% -3 = 1$, $-4 \% 3 = -1$, $-4 \% -3 = -1$

تذکر: علامت نتیجه عملگر % ، با علامت عملوند اول یکسان است و به علامت عملوند دوم بستگی ندارد.

مثالهایی از کاربرد عملگرهای بیتی

* حاصل $129 | 3$ را بدست آورید؟ (عملگر or بیتی)

```
129 = 10000001
   3 = 00000011
-----
10000011=131
```

حل: نتیجه or برای ۲ بیت وقتی یک است که حداقل یکی از آنها یک باشد.

* حاصل $129 \wedge 3$ را بدست آورید؟ (عملگر xor بیتی)

```
129 = 10000001
   3 = 00000011
-----
10000010=130
```

حل: نتیجه xor برای ۲ بیت وقتی یک است که آن دو بیت مانند هم نباشند.

* حاصل $129 \& 3$ را بدست آورید؟ (عملگر and بیتی)

```
129 = 10000001
   3 = 00000011
-----
00000001=1
```

حل: نتیجه and برای ۲ بیت وقتی یک است که هر دو بیت یک باشند.

* بعد از اجرای دستورات زیر مقدار x چه خواهد شد؟ (عملگر شیفت به راست)

```
x = 96;
x = x >> 2 ;
```

حل: هر شیفت به راست معادل تقسیم بر ۲ است. بنابراین ۹۶ بر ۴ تقسیم شده و حاصل برابر ۲۴ خواهد شد.

* بعد از اجرای دستورات زیر مقدار x چه خواهد شد؟ (عملگر شیفت به چپ)

x= 14;
x=x<<3;

حل: هر شیفت به چپ معادل ضرب در ۲ است و سه شیفت به چپ معادل ضرب در ۸ است. بنابراین ۱۴ در ۸ ضرب شده و x برابر ۱۱۲ می شود.

عملگر شرطی

این عملگر با تست یک شرط، مقداری را به یک متغیر نسبت می دهد:

x = exp1 ? exp2 : exp3;

یعنی ابتدا عبارت exp1 ارزیابی می شود و اگر دارای ارزش درست بود، مقدار exp2 بعد از ارزیابی در x قرار می گیرد و اگر نادرست بود، مقدار exp3 بعد از ارزیابی در x قرار می گیرد.

* بعد از اجرای دستورات زیر چه مقداری در x قرار می گیرد؟

x = 5 > 2 ? 100 : 20 ;

حل: حاصل عبارت 5 > 2، درست است و مقدار عبارت اول یعنی ۱۰۰ در x قرار می گیرد.

عملگر کاما

برای انجام چند عمل در یک دستور از عملگر کاما باید استفاده کرد :

x = (exp1 , exp2);

ابتدا exp1 ارزیابی شده و سپس نتیجه ارزیابی exp2 به متغیر x منتقل می شود. در این نوع موارد معمولاً exp2 و exp1 با یکدیگر ارتباط دارند. بعد از اجرای دستور زیر، مقدار ۵ در متغیر x قرار می گیرد.

x = (a=2 , a+3);

* حاصل ارزیابی عبارت زیر چیست؟

9 > 4 || !(5 < 7) && 8 <= 9

حل: حاصل ارزیابی عبارت ، (True) است:

9 > 4 || !(5 < 7) && 8 <= 9
 $\underbrace{\quad}_T \quad \underbrace{\quad}_F \quad \underbrace{\quad}_T$

$\underbrace{\quad}_F$

T

کوتاه نویسی

می توان از کوتاه نویسی استفاده کرد. مثلاً به جای دستور x = x+3; از دستور x+=3; استفاده کرد.

* با فرض x=5 و y=2، مقدار متغیر y بعد از اجرای دستور ; y*=x-2 چه خواهد شد؟

حل: در واقع عبارت به صورت زیر ارزیابی می شود و حاصل برابر ۶ خواهد شد:

y = y* (x-2) = 2*(5-2)=6

دستورات cin , cout

در C++ ، برای خواندن اطلاعات از ورودی از دستور cin و برای نمایش اطلاعات در خروجی از cout استفاده می شود. به عبارتی به جای استفاده از دستور scanf از دستور cin و به جای استفاده از دستور printf از دستور cout استفاده می شود. دو دستور خواندن زیر معادل می باشند:

```
scanf("%d%d",&x,&y);
cin>>x>>y;
```

دو دستور چاپ زیر معادل می باشند:

```
printf("%d%d",x,y);
cout<<x<<y;
```

دستور cin تا رسیدن به space ، داده ها را از ورودی می خواند.

دستور cin.get() تا رسیدن به enter و یا کاراکتر مشخص شده، داده ها را از ورودی می خواند. تابع get() ، عضو شیء cin است.

مثال هایی برای cin :

* اگر از ورودی له ali reza وارد شود، فقط رشته ali در متغیر s ذخیره می شود:

```
char s[10]; cin>>s;
```

اگر بخواهید کل رشته ali reza در متغیر s ذخیره شود، باید از دستور cin.get استفاده کرد.

* اگر از ورودی له abcd وارد شود، فقط رشته ab در متغیر s ذخیره می شود:

```
char s[10]; cin.get(s,10,'c');
```

* در صورت ورود کاراکتر A ، کد اسکی آن یعنی 65 در x ذخیره می شود:

```
int x; x=cin.get();
```

* در صورت ورود رشته له ali، فقط کاراکتر اول آن یعنی a در متغیر s ذخیره می شود:

```
char s; s=cin.get();
```

* در صورت وارد کردن Enter خروجی 10 است :

```
cout<<cin.get();
```

تذکر: پس از وارد کردن ctrl+z ، خروجی 1- می باشد.

* در برنامه ی روبرو، پس از وارد کردن سه Enter خروجی کدام است؟

```
cout<<(cin.get() +cin.get() +cin.get() );
```

حل : خروجی 30 می باشد.

تذکر: بعد از وارد کردن یک ctrl+z ، خروجی 3- می باشد.

مثال‌هایی برای cout :

* توسط دستور زیر یک رشته ali چاپ شده و در خط بعد رشته reza می باشد:

```
cout<<"ali"<<endl<<"reza";
```

تذکر: به جای endl می توان از "\n" استفاده کرد.

■

* توسط دستور زیر رشته ok با ۴ فاصله قبل از آن چاپ می شود:

```
cout.width(6);
cout<<"ok";
```

تذکر: اگر از دستور cout.fill('-'); قبل از دستورات بالا استفاده کنید، به جای فاصله خالی، کاراکتر خط تیره چاپ خواهد شد.

■

* خروجی دستور زیر 1.20000 می باشد:

```
cout.setf(ios::showpoint);
cout<<1.2;
```

تذکر: اگر از دستور اول استفاده نشود، خروجی 1.2 خواهد بود.

■

* برای چاپ عدد ۱۰ در مبنای ۱۶ (یعنی A) از دستور زیر استفاده می کنیم:

```
cout<<hex<<10;
```

البته می توان از دستورات زیر نیز استفاده کرد:

```
cout.setf (ios::hex);
cout<<10;
```

■

* برای چاپ عدد ۱۰ در مبنای ۸ (یعنی ۱۲) از دستور زیر استفاده می کنیم:

```
cout<<oct<<10;
```

■

* خروجی دستور زیر 1- می باشد:

```
cout<<EOF;
```

■

* خروجی چه می باشد؟

```
char c=EOF;
cout<<c<<'a';
```

حل: چاپ کاراکتر a با یک فاصله خالی قبل .

■

* خروجی چه می باشد؟

```
cout<<EOF<<'a';
```

حل: خروجی 1a- می باشد.

■

تذکر: تابع () put ، عضو شیء cout است. خروجی دستور cout.put('a'); برابر a می باشد.

دستور cin، شیئی از کلاس istream و دستور cout، شیئی از کلاس ostream می باشد. هنگام استفاده از این دستورات باید فایل <iostream.h> را در ابتدای برنامه include کرد.

عبارت دستور cout از راست به چپ پردازش شده و از چپ به راست نوشته می شود.

* خروجی چیست؟

```
int x=3;
cout<<(x=0);
```

حل: خروجی 0 است. (اگر پرانتز برداشته شود، خطا دارد).

■

* خروجی چیست؟

```
int x=3;
cout<<(x=0)<<(x==0);
```

حل: خروجی 00 است. (اگر پرانتزها برداشته شود، خطا دارد).

■

* خروجی چیست؟

```
int x=0;
cout<<(x=0)<<(x==0);
```

حل: خروجی 01 است.

■

* خروجی چیست؟

```
int x=4;
cout<<(x==0)<<(x=0);
```

حل: خروجی 10 است.

■

* خروجی چیست؟

```
int x=0;
cout<<(x==0)<<(x=0);
```

حل: خروجی 10 است.

■

در جدول زیر کاراکترهای کنترلی که در cout می توان از آنها استفاده کرد، آورده شده است:

عملکرد	کاراکتر	عملکرد	کاراکتر
حذف کاراکتر قبلی	\b	انتقال کنترل به خط بعد	\n
چاپ دابل کوتیشن (")	\"	انتقال کنترل به اول خط	\r
چاپ کاراکتر \	\\	انتقال کنترل به ۸ محل بعدی	\t
چاپ کاراکتر :	\:	انتقال کنترل به ۸ سطر بعد	\v

*خروجی هر دستور در مقابل آن نوشته شده است:

```
cout<<"abc"<<\r<<d';    => dbc
cout<<"abc"<<\b<<d';    => abd
cout<<'a'<<\t<<'b';    => a  b
```

■

*خروجی چه می باشد؟

```
cout<<strlen("\n");
```

حل: تابع strlen طول رشته ورودی را محاسبه می کند. بنابراین خروجی 3 می باشد. (n یک کاراکتر محسوب می شود).

■

توابع کتابخانه‌ای

از توابع برای انجام عملیات ریاضی، کاراکتری، رشته‌ای، مقایسه‌ای، تبدیل نوع و غیره استفاده می‌شود.

نام تابع	عملکرد
abs(x)	محاسبه قدر مطلق عدد صحیح x
fabs(x)	محاسبه قدر مطلق عدد اعشاری x
sqrt(x)	محاسبه \sqrt{x}
pow(x,y)	محاسبه x^y
ceil	محاسبه کوچکترین عدد صحیح بزرگتر یا مساوی با عدد ورودی (سقف)
floor	محاسبه بزرگترین عدد صحیح کوچکتر یا مساوی با عدد ورودی (کف)
exp(x)	محاسبه e^x (که e همان عدد نپر است)
log(x)	محاسبه لگاریتم در مبنای e یعنی $\ln x$
log10(x)	محاسبه لگاریتم در مبنای 10 یعنی $\log x$
fmod(x,y)	محاسبه $x \bmod y$
modf	جدا کردن قسمت صحیح و اعشاری یک عدد
ldexp(a,b)	محاسبه $a \times 2^b$
tolower(ch)	تبدیل کاراکتر ch به حروف کوچک انگلیسی
toupper(ch)	تبدیل کاراکتر ch به حروف بزرگ انگلیسی
isalnum(ch)	اگر کاراکتر ch از حروف الفبا یا ارقام باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
isalpha(ch)	اگر کاراکتر ch از حروف الفبا باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
isascii(ch)	اگر کاراکتر ch در بازه صفر تا 0x7f باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
isdigit(ch)	اگر کاراکتر ch یکی از ارقام ۰ تا ۹ باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
islower(ch)	اگر کاراکتر ch از حروف کوچک a تا z باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
isupper(ch)	اگر کاراکتر ch از حروف بزرگ A تا Z باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
isspace(ch)	اگر کاراکتر ch از فضاهاى خالی باشد، مقداری غیر صفر را برمی‌گرداند.
atof(s)	تبدیل رشته عددی s به float
atoi(s)	تبدیل رشته عددی s به integer
atol(s)	تبدیل رشته عددی s به long

*خروجی هر تابع، در مقابل آن نوشته شده است:

$\text{pow}(10,2) = 100$

$\text{ceil}(9.8) = 10$

$\text{ceil}(-9.8) = -9$

$\text{floor}(9.8) = 9$

$\text{floor}(-9.8) = -10$

$\log_{10}(100) = 2$

$\log(\exp(x)) = x$

$\text{ldexp}(4,3) = 4 * 2^3 = 32$

مثال های حل شده در مجموعه آموزشی فرادرس

```
#include <iostream>
#include <conio.h>
using namespace std;
main()
{
    cout<<"hello"<<"\a";
}
////////////////////
main()
{
    int a;
    cout<<"enter a:";
    cin>>a;
    cout<<2*a;
}
////////////////////
main()
{
    int a,b;

    cout<<"enter a:";
    cin>>a;

    cout<<"enter b:";
    cin>>b;

    cout<<a+b;
}
////////////////////
main()
{
    char ch;
    ch='A';
    cout<<ch+1;
}
////////////////////
main()
{
    int a,b;
    a=5;
    b=4;
    cout<<++a*--b;
}
////////////////////
```

```

main()
{
  int a,b;
  a=2;
  b= ++a * a++;
  cout<<b;
}
////////////////////
main()
{
  int a=2;
  int b;
  b=++a * a;
  cout<<a;
  cout<<endl;
  cout<<b;
}
////////////////////
main()
{
  int a=4;
  int b;
  b= --a * a--;
  cout<<b;
}
////////////////////
main()
{
  int a=2;
  int b=3;
  cout<<(a<b);
}
////////////////////
main()
{
  bool a,b;
  a=true;
  b=false;
  cout<<(a || b);
}
////////////////////
main()
{
  int x,y;

```

```

x=8;
y=x<<1;
cout<<y<<endl;
int z;
z=x>>1;
cout<<z;
}
////////////////////////////////
main()
{
int x=6;
int y=0;
int z=x && y;
cout<<z;
}
////////////////////////////////
main()
{
int x=8;
int y=4;
z= x>y ? x : y;
cout<<y;
}
////////////////////////////////
main()
{
int x=2,y;
y=(x=10,x+4,9);
cout<<x;
cout<<endl;
cout<<y;
}
////////////////////////////////
main()
{
int i;
char ch;
float f;
double d;
result=(i+ch)*(f-d);
}
////////////////////////////////
main()
{
int r;
float x;

```

```
cout<<"enter the radius:";
cin>>r;
```

```
x=PI*r*r;
cout<<"area="<<x;
}
```

```
////////////////////////////////
```

```
main()
{
  int x,y;
  float ave;
```

```
cin>>x;
cin>>y;
```

```
ave=(float)(x+y)/2;
cout<<ave;
}
```

```
////////////////////////////////
```

```
main()
{
  int x=5;
  cout.width(3) ;
  // cout.setf(ios::left);
  cout.fill('-');
  cout<<x;
```

```
cout<<endl;
```

```
cout.width(8) ;
cout.setf(ios::right);
cout.fill('*');
cout<<"ali";
}
```

```
////////////////////////////////
```

```
main()
{
  cout<<INT_MAX;
  cout<<endl;
  cout<<INT_MIN;
```

```
cout<<endl<<endl;
```

```

cout<<SHRT_MAX;
cout<<endl;
cout<<SHRT_MIN;
cout<<endl<<endl;
cout<<LONG_MAX;
cout<<endl;
cout<<LONG_MIN;
}
////////////////////
main()
{
int x=9;
int y=2;
cout<< x/y;

cout<<endl;

float a=9;
float b=2;
cout<< a/b;

cout<<endl;

int c=9;
float d=2;
cout<< c/d;
}
////////////////////
main()
{
bool x,y;
x=true;
y=false;
cout<<(x && y);
}
////////////////////
main()
{
cout<<pow(2,3)<<endl;
cout<<pow(2,-2)<<endl;

cout<<endl<<endl;

```



```
cout<<fmod(6,4)<<endl;
cout<<fmod(-20,7)<<endl;
```

```
cout<<endl<<endl;
```

```
cout<<abs(-2)<<endl;
cout<<fabs(-3.5)<<endl;
```

```
cout<<endl<<endl;
```

```
cout<<floor(3.1)<<endl;
cout<<ceil(3.1)<<endl;
```

```
cout<<endl<<endl;
```

```
cout<<log10(100)<<endl;
cout<<log(2.7)<<endl;
```

```
cout<<tolower('A')<<endl;
cout<<toupper('a')<<endl;
```

```
cout<<endl<<endl;
```

```
cout<<islower('B')<<endl;
cout<<isupper('B')<<endl;
```

```
cout<<endl<<endl;
```

```
cout<<int('a')<<endl;
cout<<char(97)<<endl;
```

```
}
```

```
////////////////////
```

```
main()
```

```
{
```

```
int i;
```

```
i=1;
cout<<"+i<<" "<<"+i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<"+i<<" "<<"-i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<i<<" "<<"+i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<i<<" "<<i++<<endl;
```

```
i=1;
cout<<"+i<<" "<<i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<"+i<<" "<<i++<<endl;
```

```
i=1;
cout<<i++<<" "<<"+i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<i++<<" "<<"+i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<i<<" "<<"+i<<" "<<"+i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<"+i<<" "<<i++<<" "<<"-i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<i<<" "<<i++<<" "<<"-i<<endl;
```

```
i=1;
cout<<"+i<<" "<<i++<<" "<<"-i<<endl;
```

```
}
```

فصل ۲:

دستورات شرطی و تکرار

ساختارهای کنترلی عبارتند از: ترتیب، انتخاب و تکرار، که ساختارهای انتخاب خود بر ۳ نوع می باشند:

۱- تک انتخابی (if)

۲- دو انتخابی (if/else)

۳- چند انتخابی (switch)

توسط ابزار ساختار تصمیم می توان تحت شرایطی، مجموعه ای از دستورات اجرا شوند و مجموعه ای دیگر از دستورات اجرا نشده و کنترل اجرای برنامه به جای دیگر منتقل شود.

ساختار تصمیم if

این ساختار به صورتهای زیر می تواند مورد استفاده قرار گیرد:

(۱)

```
if (شرط)
    دستور ;
```

(۲)

```
if (شرط)
{
    مجموعه دستورات
}
```

(۳)

```
if (شرط)
{
    مجموعه دستورات ۱
}
else
{
    مجموعه دستورات ۲
}
```

* دستور ضرب تنها وقتی اجرا می شود که x برابر صفر نباشد:

```
if (x!= 0)
    p=p*x;
```

* توسط دستور زیر اگر $x \geq 0$ عبارت positive و اگر $x < 0$ ، عبارت negative چاپ می شود:

```
if (x >=0)
    cout<< "positive";
else
    cout<< "negative";
```

■

شرط مقابل دستور if باید داخل پرانتز قرار بگیرد.

به جای دستور if(a==0) می توان از دستور if(!a) استفاده کرد.

* در صورتی که a برابر ۱۵ باشد، چه مقداری در b قرار می گیرد؟

```
b = 25;
if (a != (b-10))
    b=b-10;
else
    b = b%2;
```

حل : با قرار دادن مقادیر a و b در عبارت مقابل if متوجه می شویم که شرط برقرار نیست و دستور قسمت else اجرا می شود. بنابراین مقدار b برابر ۱ خواهد شد.

* در دستور if زیر، بعد از شرط و بعد از کلمه else، دستورهای مرکب وجود دارد:

```
if(x > y){
    x=x+1;
    cout<<"x Bigger \n";
}
else
{
    cout<<"x smaller \n";
    cout<<y;
}
```

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x=0;
    if (x)    cout<<'A';
    if (!x)   cout<<'B';
    if (x!=0) cout<<'C';
    if (x==0) cout<<'D';
}
```

حل: خروجی BD است. دستور if اول و سوم اجرا نمی شوند، چون نتیجه شرط داخل if نادرست است. (عدد صفر معادل false و هر عدد غیر صفر معادل true می باشد).

* در دستورات زیر اگر مقدار b برابر ۲ باشد، چه مقداری در a ذخیره می شود؟

```
if (b<10)
    if (b>=5)
        a=2*b;
    else
        a=3*b;
else
    a=4*b;
```

حل: شرط if اول برقرار است. ولی شرط if دوم برقرار نیست. بنابراین دستور $a=3*b$ اجرا می‌شود و مقدار a برابر ۶ خواهد شد. می‌توان دستورات را بصورت زیر بیان کرد:

$$a = \begin{cases} 2*b & 5 \leq b < 10 \\ 3*b & b < 5 \\ 4*b & b \geq 10 \end{cases}$$

■

* دستورات if زیر را با if تودرتو بنویسید.

```
if(x>0)
  a=a+1;
if(x<0)
  b=b+1;
if(x==0)
  c=c+1;
```

حل: استفاده از دستورات if تودرتو باعث بالا رفتن کارایی و خوانایی برنامه خواهد شد.

```
if(x>0)
  a=a+1;
else
  if(x<0)
    b=b+1;
  else
    c=c+1;
```

■

* اگر مقدار اولیه x برابر ۱ باشد، آنگاه مقدار نهایی x را در دو حالت الف و ب پیدا کنید:

```
if (x>=0)          if (x>=0)
  x=x+1;           x=x+1;
if(x>=1)           else if (x>=1)
  x=x+2;           x=x+2;
```

(الف) (ب)

حل: مقدار نهایی x در قسمت الف برابر ۴ و در قسمت ب برابر ۲ خواهد بود.

■

*جدول زیر را به کمک دستور if پیاده سازی کنید.

محدوده x	خروجی
۵۰ یا کمتر	A
۵۱ - ۷۰	B
۷۱ - ۹۰	C
۹۱ به بالا	D

حل:

```
if (x <=50)
    cout<<'A';
else if (x <=70)
    cout<<'B';
else if (x <=90)
    cout<<'C';
else
    cout<<'D';
```

■

* دستور if زیر را به کمک عملگر شرطی بنویسید.

```
if(a>0 && a<10)
{
    a=a+1;
    c=c+a;
}
else
    c=c+a/b;
```

حل:

```
c += (a>0 &&a<10) ? ++a : a/b;
```

■

دستور switch

ساختار این دستور به صورت زیر است :

switch (عبارت کنترلی)

```
{
    case 'ثابت ۱': statement1; break;
    case 'ثابت ۲': statement2; break;
    :
    default : statement n;
}
```

* در دستورات زیر، اگر مقدار متغیر کاراکتری color برابر 'R' باشد، Red، اگر برابر 'B' باشد، Blue و اگر برابر 'Y' باشد، Yellow چاپ می‌شود.

```
switch (color)
{
    case 'R' : cout<<"Red";    break;
    case 'B' : cout<<"Blue";   break;
    case 'Y' : cout<<"Yellow"; break;
}
```

■

استفاده از مقادیر double یا رشته ، برای برچسب های case، مجاز نمی باشد.

اگر مقدار عبارت کنترل کننده دستور switch ، در خارج از مجموعه مقادیر بر حسب case قرار داشته باشد، تعریف بر حسب default باعث می‌شود ردیابی برنامه ساده تر شود.

* دستور if زیر را با switch پیاده سازی کنید.

```
if (x ==1)
    cout<<'A';
else if (x ==2)
    cout<<'B';
else if (x ==3)
    cout<<'C';
else
    cout<<'D';
```

حل:

```
switch (x)
{
    case 1 : cout<<'A'; break;
    case 2 : cout<<'B'; break;
    case 3 : cout<<'C'; break;
    default : cout<<'D';
}
```

■

اگر چند case زیر هم ذکر شوند، به طوری که فقط آخری شامل مجموعه دستورات باشد، در این صورت شرط آنها با هم OR می‌شوند.

* توسط دستورات زیر، کاراکتری را از کاربر گرفته و در صورت اینکه از حروف صدا دار زبان انگلیسی باشد، پیام OK و در غیر اینصورت پیام NO چاپ می‌شود.

```
char ch;
scanf ("%c",&ch);
switch (ch)
{
    case 'a' :
    case 'e' :
    case 'i' :
    case 'o' :
    case 'u': cout<< "OK"; break;
    default : cout<< "NO";
}
```

■

* اگر مقدار x برابر ۲ باشد، خروجی چه خواهد بود؟

```
switch (x)
{
    case 1 : cout<<'A';
    case 2 : cout<<'B';
    case 3 : cout<<'C';
}
```

حل: کارکتهای BC چاپ می‌شود. چون در انتهای دستورات از break استفاده نشده است، دستور پایین تر نیز اجرا می‌شود. یعنی به ازای x=2 ابتدا کاراکتر B چاپ شده و سپس کاراکتر C.

■

✍ اگر مقابل case بیش از یک عبارت وجود داشته باشد، فقط عبارت سمت راست در نظر گرفته خواهد شد.

* اگر مقدار x برابر ۲ باشد، کاراکتر A و در غیر اینصورت کاراکتر B چاپ خواهد شد:

```
switch (x)
{
    case 1,2 : cout<<'A'; break;
    default : cout<<'B'; break;
}
```

■


```

main()
{
    int x;
    cin>>x;
    if(x>=0)
        cout<<"positive";
    else
        cout<<"negative";
}

////////////////////

```

```

main()
{
    int x,y;
    cin>>x>>y;
    if (x%y==0)
        cout<<"yes";
    else
        cout<<"no";
}

////////////////////

```

```

main()
{
    int a,b;
    cout<<"enter two number:";
    cin>>a>>b;
    if(a<b)
        cout<<"min="<<a;
    else
        cout<<"min="<<b;
}

////////////////////

```

```

main()
{
    int n;
    cin>>n;
    if(n==13)
        cout<<"yes";
    else
        cout<<"no";
}

```

```

}

////////////////////////////////////

main()
{
    int a,b,c;
    cin>>a>>b>>c;
    if(b<min)
        min=b;
    if (c<min)
        min=c;
    int k;
    k=(a<b) ? a : b;
    min= (c<k) ? c : k;
    cout<<"min=" <<min;
    if(a<=b && a<=c)
        cout<<a;
    if(b<=a && b<=c)
        cout<<b;
    if(c<=a && c<=b)
        cout<<c;
}

////////////////////////////////////

main()
{
    int x,y,temp;
    cin>>x>>y;
    if(x>y)
    {
        temp=x;
        x=y;
        y=temp;
    }

    cout<<x<<"\t"<<y;
}

////////////////////////////////////

main()
{
    int a,b;
    cin>>a>>b;
    if(b!=0 && a%b==0)
        cout<<"yes";
    else

```

```

        cout<<"no" ;
    }

    //////////////////////////////////////

main()
{
    int a,b;
    cin>>a>>b;

    if(b!=0)
        if(a%b==0)
            cout<<"yes";
        else
            cout<<"no";
    else
        cout<<"no";
}

    //////////////////////////////////////

main()
{
    int a,b,c;
    cin>>a>>b>>c;
    if(a<b)
        if(a<c)
            cout<<a;
        else
            cout<<c;
    else
        if(b<c)
            cout<<b;
        else
            cout<<c;
}

    //////////////////////////////////////

main()
{
    int grade;
    cin>>grade;

    if(grade>=17 && grade<=20)
        cout<<'A';
    else if (grade>=15 && grade<17)
        cout<<'B';
}

```

```

        else if (grade>=10 && grade<15)
            cout<<'C';
        else
            cout<<'D';
    }

```

```

////////////////////////////////////

```

```

main()
{
    int grade;
    cin>>grade;
    if(grade>=17 && grade<=20)
        cout<<'A';
    else if (grade>=15 && grade<17)
        cout<<'B';
    else if (grade>=10 && grade<15)
        cout<<'C';
    else
        cout<<'D';
}

```

```

////////////////////////////////////

```

```

main()
{
    char ch;
    cin>>ch;
    switch(ch)
    {
        case 'r': cout<<"red";
        case 'g': cout<<"green";
        case 'b': cout<<"blue";
        default : cout<<"error";
    }
}

```

```

////////////////////////////////////

```

```

main()
{
    char ch;
    cin>>ch;
    switch(ch)
    {
        case 'a':
        case 'e':

```

```
    case 'i':
        case 'o':
            case 'u': cout<<"ok"; break;
            default : cout<<"no";
        }
    }

////////////////////////////////////

main()
{
    int a,b;
    char ch;

    cout<<"enter a,b:";
    cin>>a>>b;
    cout<<"enter ch:";
    cin>>ch;
    switch(ch)
    {
        case '+': cout<<a+b; break;
        case '-': cout<<a-b; break;
        case '*': cout<<a*b; break;
    }
}
```

دستورات تکرار

برای تکرار یک دستور، می‌توان از ساختارهای تکرار استفاده کرد. این ساختارها در زبان C عبارتند از:

for , while , do-while

ساختار تکرار for

برای ایجاد حلقه می‌توان از دستور for استفاده کرد. بطور مثال دستورات زیر موجب چاپ سه مرتبه کاراکتر A می‌شود:

```
for (i = 1; i <= 3; i++)
    cout << 'A';
```

که می‌توان این عمل را با دستورات زیر نیز پیاده سازی کرد:

```
for (i=3; i >= 1; i--)
    cout << 'A';
```

یعنی حلقه for را به دو نوع افزایشی و کاهش می‌توان پیاده سازی کرد. در واقع ساختار کلی حلقه for به صورت زیر است :

(گام حرکت; شرط حلقه ; مقدار دهی اولیه به متغیر حلقه) for

; دستور

که اگر به جای یک دستور، چند دستور در داخل حلقه قرار داشته باشند، مجموعه دستورات را در بین دو آکولاد قرار می‌دهیم.

*خروجی دستورات چیست؟

```
c = 4;
for (i = 0; i < 3; i++) {
    cout << i;
    c++;
}
cout << c;
```

حل: خروجی 0127 می‌باشد. حلقه for مقادیر ۰ و ۱ و ۲ را چاپ می‌کند و چون حلقه سه مرتبه چاپ می‌شود، مقدار c، سه واحد اضافه می‌شود و دستور چاپ خارج از حلقه مقدار ۷ را چاپ می‌کند.

*خروجی حلقه زیر کدام است؟

```
for (i = 0; i <= 5; i++);
cout << i;
```

حل: در آخر حلقه از سمی کالون استفاده شده و مقدار شمارنده i به ۶ می‌رسد و حلقه پایان می‌یابد. بنابراین در دستور چاپ، مقدار ۶ چاپ خواهد شد.

*خروجی تکه برنامه زیر چیست؟

```
a=1;
for (i=2; i != a+1; i += 2)
    cout << i ;
cout << i+a;
```

حل: عدد ۳ چاپ می‌شود. بعد از ورود به حلقه مقدار i برابر ۲ شده و چون شرط برقرار نیست، حلقه پایان می‌یابد بدون اینکه مقدار شمارنده تغییری کند.

■

*خروجی دستورات زیر چیست؟

```
for (i =1; i<3; i++)
    cout<<++ i;
```

حل: عدد ۲ چاپ می شود. ابتدا مقدار i برابر ۱ شده و چون شرط برقرار است، در دستور چاپ ابتدا به علت وجود ++i، مقدار i برابر ۲ شده و سپس چاپ می شود و بعد از آن توسط حلقه for یک واحد به i اضافه شده و مقدار آن برابر ۳ می شود و چون شرط حلقه برابر نیست، حلقه پایان می یابد.

■

*خروجی قطعه برنامه زیر کدام است؟


```
for (i =1,j=3;i<=j; i++,j--)
    cout<<i*j;
```


حل: ۳۴ چاپ می شود. ابتدا مقدار i برابر ۱ و j برابر ۳ شده و چون شرط برقرار است، مقدار ۳ چاپ می شود و سپس یک واحد به i اضافه و یک واحد از j کم می شود و چون در این حالت باز هم شرط حلقه برقرار است، مقدار ۴ چاپ می شود و با تغییر شمارنده در مرحله بعدی، شرط برقرار نبوده و حلقه پایان می یابد.

■

می توان با استفاده از دستور (; ;) for ، یک حلقه بی نهایت ایجاد کرد.

مقدار شمارنده حلقه در زبان C می تواند صحیح، کاراکتری یا حتی اعشاری باشد.

مقدار نهایی در حلقه را می توان تغییر داد.

می توان هر یک از سه قسمت داخل حلقه for را حذف کرد.

بعد از پایان حلقه for، مقدار شمارنده بیشتر از مقدار نهایی خواهد بود.

*خروجی دستورات زیر چیست؟

```
for (i =0;i <6; i += 2)
    cout<<i++;
```

حل: 03 چاپ می شود. مقدار شمارنده حلقه ابتدا صفر است و چون شرط برقرار است، مقدار صفر چاپ شده و در هنگام خروج از دستور cout<< مقدار شمارنده یک واحد افزایش می یابد و توسط حلقه نیز دو واحد افزایش می یابد و مقدار آن ۳ می شود و چون شرط حلقه برقرار است، مقدار ۳ چاپ شده و مجدداً بعد از خروج از دستور چاپ شمارنده ۴ شده و توسط حلقه نیز مقدار آن ۶ می شود و شرط حلقه دیگر برقرار نیست.

■

*خروجی دستورات زیر چیست؟

```
for (i =2 ; i <7; i++)
    if (i%2 == 0)
        cout<<i;
```

حل: توسط دستور if مقادیر i هایی که بر ۲ قابل قسمت هستند، چاپ می شود، یعنی خروجی عبارت است از:

246

■

* عملکرد برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    char ch;
    int i;
    for (i=0 ; (ch=getchar ( )) != '.' ; i++);
    cout<<i;
}
```

حل: شمارش تعداد حروف یک جمله که انتهای جمله با نقطه مشخص شده است.

■

ساختار تکرار while

از ساختار while در مواقعی استفاده می شود که تعداد دفعات تکرار مجموعه دستورات مورد نظر مشخص نباشد. ساختار while به صورت زیر است:

```
while(شرط) {
    مجموعه دستورات
}
```

* دستور زیر اعداد ۱ تا ۳ را چاپ می کند.

```
i=1;
while(i<=3)
{
    cout<< i;
    i++;
}
```

■

* عملکرد دستورات زیر چیست؟

```
long int f=1;
while(n>1)
    f*=n--;
```

حل: محاسبه فاکتوریل عدد n .

■

* عملکرد دستورات زیر چیست؟

```
int c=0;
while(getchar() != '\r')
    c++;
```

حل: شمارش تعداد کاراکترهای یک جمله (انتهای جمله به کلید Enter ختم می شود)

■

* خروجی چیست؟

```
int i=3;
while(i){
    cout<< i;
    i--;
}
```


حل: حلقه تا صفر شدن i تکرار می‌شود و 321 چاپ خواهد شد.

■

*حلقه زیر تا چه موقع تکرار می‌شود؟

```
while((ch=getchar()) !='A');
```

حل: تا وارد کردن کاراکتر A .

■

* اگر از ورودی ali ^z وارد شود، چه چیزی در صفحه نمایش نشان داده می‌شود؟

```
void main(){
    char c;
    while((c=cin.get()) !=EOF)
        cout<<c;
}
```

حل: با وارد کردن ali و سپس ctrl+z ، رشته ali نمایش داده خواهد شد. در واقع رشته aliali مشاهده خواهد شد. (یک رشته ali که کاربر وارد کرده و یک رشته ali که توسط cout نمایش داده شده است).

■

* اگر از ورودی ali ^z وارد شود، چه چیزی در صفحه نمایش نشان داده می‌شود؟

```
void main()
{
    char c;
    cout<<cin.eof();
    while((c=cin.get()) !=EOF);
    cout<<cin.eof();
}
```

حل: با اجرای برنامه عدد صفر چاپ شده و با ورود رشته ali و سپس وارد کردن ctrl+z ، عدد ۱ نیز نمایش داده می‌شود. بنابراین در خروجی 0ali1 نمایش داده می‌شود.

■

ساختار تکرار do-while

حلقه do-while مشابه حلقه while است. با این تفاوت که شرط حلقه در انتهای حلقه تست می‌شود. بنابراین مجموعه دستورات داخل ساختار do-while، حداقل یکبار انجام می‌شوند. ساختار این دستور عبارت است از:

```
do {
    مجموعه دستورات
}while (شرط)
```

* حلقه زیر اعداد 5 تا 7 را چاپ می‌کند:

```
i=5;
do{
    cout<< i;
    i++;
}while (i <=7);
```

* خروجی برنامه زیر به ازای ورود عدد 123 چیست؟

```
main(){
    int n,d ;
    scanf ("%d",&n);
    do{
        d = n%10;
        cout<< d;
        n/= 10;
    }while(n!=0);
}
```

حل: برنامه عددی را از ورودی خوانده و معکوس آن را چاپ می‌کند. بنابراین خروجی 321 است. ■
* در چه صورت حلقه زیر پایان می‌یابد؟

```
do{
    cin>>ch;
}while(ch <'A' || ch >'D');
```

حل: در صورت وارد کردن کاراکتری بین حروف A تا D، حلقه پایان می‌یابد. ■

دستورات انتقال کنترل غیر شرطی

دستورات انتقال کنترل غیر شرطی عبارتند از: break, continue, goto, exit.

دستور break

در صورت استفاده از این دستور در داخل حلقه ها، کنترل اجرای برنامه به اولین دستور پس از حلقه تکرار منتقل می‌شوند.

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
for(i=1; i <8; i ++)
{
    if (i==4) break;
    cout<< i;
}
```

حل: اعداد 1 تا 3 را چاپ می‌کند (مقدار شمارنده وقتی به 4 می‌رسد، حلقه پایان می‌یابد). ■

دستور break موجود در داخلی ترین حلقه، فقط موجب خروج از همین حلقه می شود.

دستور continue

در صورت استفاده از دستور continue در داخل حلقه ها، کنترل به ابتدای حلقه می رود و بعد از تغییر مقدار شمارنده شرط حلقه تست می شود.

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
for (i =1; i <=5; i ++)  
{  
    if (i ==2) continue;  
    cout<<i;  
}
```

حل: اعداد ۱ تا ۵ به غیر از عدد ۲ چاپ می شود. به عبارتی خروجی 1345 می باشد.

■

* در صورتی که از ورودی اعداد ۱۲ و ۳- و ۵ و ۱۰۰ و ۸۰ به ترتیب وارد شوند، خروجی چه خواهد بود؟

```
do {  
    cin>>x;  
    if (x<0)  
        continue;  
    cout<< x ;  
} while (x!=100);
```

حل: ابتدا ۱۲ و سپس ۵ و در نهایت ۱۰۰ چاپ می شود.

دستورات داده شده، اعداد مثبت خوانده شده از ورودی را نمایش می دهند و در صورت وارد کردن عدد ۱۰۰ حلقه پایان می یابد. عدد ۸۰ دیگر خوانده نمی شود.

■

دستور goto

توسط دستور goto می توان کنترل را به مکانی برد که توسط برچسب مشخص شده است. البته از این دستور به ندرت استفاده می شود.

* خروجی دستورات زیر چاپ اعداد ۱ تا ۳ می باشد :

```
x =1;  
loop1:  
    cout<< x;  
    x ++;  
    if (x <= 3)  
        goto loop1;
```


■

از کاربردهای خوب goto خروج از حلقه تودر تو را می توان نام برد.

```
for (...){
  for (...){
    for (...){
      if (...) goto stop;
      :
    }
  }
}
stop : cout<< "ERROR";
```

تابع exit()

توسط تابع exit () می توان به طور کامل از برنامه خارج شد. استفاده از عدد صفر در داخل پرانتز به صورت exit (0) باعث خروج عادی و استفاده از عدد یک به معنای خروج بر اثر بروز خطا می شود.

الگوی تابع exit() در فایل stdlib.h می باشد.

حلقه های متداخل (تو در تو)

حلقه های تودر تو از یک حلقه خارجی با یک یا چند حلقه داخلی تشکیل می شوند. هر بار که حلقه خارجی تکرار می شود، حلقه های داخلی از نو اجرا می شوند و عبارت کنترل حلقه آنها از نو ارزیابی شده و تمام تکرارهای مورد نیاز انجام می شوند.

* خروجی حلقه های تودر تو زیر چیست؟

```
for (i=1; i <= 3; i ++ )
  for (j=4; j <=5; j ++ )
    cout<<j;
```

حل: خروجی 454545 می باشد. حلقه خارجی ۳ مرتبه و حلقه داخلی ۲ مرتبه تکرار می شود.

■

* خروجی حلقه های تودر تو زیر چیست؟

```
for (i=1; i<=3; i ++ )
  for (j=4; j <=5; j ++ )
    cout<<i;
```

حل: خروجی 112233 می باشد.

■

* چند مرتبه رشته farshid چاپ خواهد شد؟

```
for (i =6 ; i >2 ; i --)
  for (j =0; j <=2 ; j ++ )
    for (k=-3 ; k!=0 ; k ++ )
      cout<< "farshid";
```

حل: ۳۶ مرتبه. تعداد تکرار حلقه اول برابر (۶-۲)، حلقه دوم برابر (۲-۰+۱) و حلقه سوم برابر ۳ می باشد. بنابراین دستور چاپ در کل $4 \times 3 \times 3$ مرتبه اجرا می شود.

■

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
for (i=1; i<=3 ; i++)
{
  for (j=1; j <= i ; j++)
    cout<<j;
  cout<< "\n";
}
```

حل:

```
1
1 2
1 2 3
```

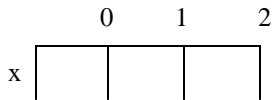
بعد از پایان هر بار تکرار حلقه داخلی، دستور `cout<< "\n";` موجب انتقال مکان نما به خط بعدی می شود.

■

فصل ۳: آرایه - رشته

آرایه

آرایه، محل نگهداری عناصر هم نوع تحت یک نام است. توسط اندیس آرایه می توان به هر کدام از عناصر دسترسی داشت. به طور نمونه تعریف `int x[3]`، یک آرایه با ۳ خانه با اندیسه های ۰ تا ۲ را تعریف می کند که در هر خانه آرایه می توان یک عدد صحیح قرار داد:

برای دسترسی به خانه دوم این آرایه از عبارت `x[1]` استفاده می شود. مثلاً با دستور زیر عدد ۱۰ در خانه دوم آرایه قرار خواهد گرفت:

```
x[1]=10;
```

آرایه `x` دارای ۳ خانه ۲ بیتی است و ۶ بایت از حافظه را اشغال می کند.

در زبان C، `bound checking` وجود ندارد. یعنی در صورت استفاده از دسترسی های نامعتبر مانند `x[5]=10` در مثال بالا توسط کامپایلر خطایی گرفته نمی شود. ولی بدیهی است که نتیجه مطلوبی نخواهد داشت.

* آرایه زیر چند بایت فضا می خواهد؟

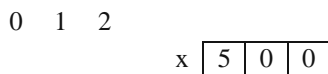
```
float x[5];
```

حل: آرایه دارای ۵ خانه است که در هر خانه آن می توان یک داده از نوع `float` که ۴ بیتی است را قرار داد. یعنی به ۲۰ = ۴ × ۵ بایت فضا نیاز دارد.

* عملکرد دستور زیر چیست؟

```
int x[3] = {5};
```

حل: مقدار خانه اول برابر ۵ شده و بقیه خانه ها صفر هستند.

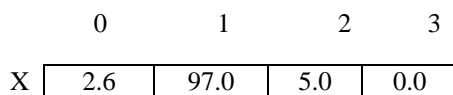
* اجرای دستور زیر موجب بروز پیام خطا خواهد شد. چون بیشتر از تعداد خانه های آرایه، مقداردهی شده است.

```
int a[2] = {5, 3, 6};
```

* عملکرد دستور زیر چیست؟

```
float x[4] = {2.6, 'a', 5};
```

حل: اجرای دستور موجب مقدار دهی آرایه به صورت زیر می شود:

* آرایه x دارای چند خانه است؟

```
int x[]={3,1,6};
```

حل: آرایه دارای ۳ خانه است.

X	0	1	2
	3	1	6

تذکر: می توان بعد آرایه را مشخص نکرد، که در این حالت عناصر آرایه به تعداد مقدار دهی انجام شده می باشد.

■

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
double x[6]={16.0,12.0, 6.0, 8.0, 2.5, 12.0};
cout<<x[(int) x[4] ] ;
```

حل : خروجی 6.0 است. چون مقدار x[4] برابر ۲/۵ است که int آن برابر ۲ است و مقدار x[2] برابر ۶/۰ است.

■

* توسط حلقه زیر عناصر آرایه با مربع اعداد صحیح ۰ تا ۳ پر می شود:

```
int square[4],i;
for (i=0;i<4 ; i ++ )
    square[i]=i*i ;
```

به صورت زیر :

	0	1	2	3
0	1	4	9	

■

* بعد از اجرای دستورات زیر، محتویات آرایه چه تغییری خواهد کرد؟

```
int x[4]={1,2,3,4};
int i,j;
for (i=0,j=3;i<2;i++,j--)
    x[i]=x[j];
```

حل: عناصر آرایه متقارن می شود:

i	j	عملکرد
0	3	4,2,3,4
1	2	4,3,3,4

تذکر: البته اگر شرط $i < 2$ به صورت $i < 4$ بود، همین نتیجه حاصل می شد. در واقع کارهای بعدی بی تاثیر بود.

* بعد از اجرای دستورات زیر، محتویات آرایه چه تغییری خواهد کرد؟

```
int x[4]={1,2,3,4};
int i,j,temp;
for (i=0,j=3; i < 2; i++,j--)
{
    temp=x[i];
    x[i]=x[j];
    x[j]=temp;
}
```

حل: توسط دستورات داخل حلقه، محتویات $x[j]$ و $x[i]$ تعویض می شود. بنابراین با اجرای حلقه عناصر آرایه وارونه می شود:

i	j	عملکرد
0	3	4,2,3,1
1	2	4,3,2,1

تذکر: اگر شرط حلقه به جای $i < 2$ ، برابر $i < 4$ باشد، آنگاه محتویات آرایه هیچ تغییری نمی کند.

* بعد از اجرای دستورات زیر، محتویات آرایه چه تغییری خواهد کرد؟

```
int x[4]={1,2,3,4};
int i,j,temp;
for (i=0,j=3; i < 4; i++,j--)
{
    temp=x[i];
    x[i]=x[j];
    x[j]=temp;
}
```

حل: محتویات آرایه هیچ تغییری نمی کند.

آرایه دو بعدی

آرایه دو بعدی یا ماتریس را می توان به صورت زیر تعریف کرد:

```
int x[3][2];
```

آرایه تعریف شده دارای ۶ خانه ۲ بیتی است. بنابراین ۱۲ بایت از فضا را اشغال می کند.

* تعریف زیر چند بایت از حافظه را اشغال می کند؟

```
int a[3][2]={{50,12},{13,36},{15,20}};
```

حل: در واقع آرایه دارای ۶ خانه ۲ بیتی است:

0 1

0	50	12
1	13	36
2	15	20

تذکره: می توان آرایه a را به صورت زیر هم مقدار دهی کرد:

```
int a[3][2]={50,12,13,36,15,20};
```

■

در آرایه های دوبعدی ، بعد اول را می توان مشخص نکرد که با توجه به مقداردهی اولیه مشخص خواهد شد.

* بعد اول آرایه زیر را مشخص نمایید؟

```
int x[ ][3]={1,2,3,4,5,6,7};
```

حل: بعد اول آرایه از رابطه $\left\lceil \frac{7}{3} \right\rceil$ قابل محاسبه است. (صورت، تعداد مقداردهی های انجام شده و مخرج ، بعد دوم می باشد).

■

* با توجه به تعریف زیر، در هر خانه چه عددی قرار می گیرد؟

```
int a[3][3]={{1,2,3},{(4,5),6,7},8,9};
```

حل: چون 4,5 با کاما جدا شده اند و در بین پرانتز قرار دارند، فقط عدد ۵ در نظر گرفته می شود و تعریف به صورت زیر می باشد:

```
int a[3][3]={{1,2,3},{5,6,7},8,9};
```

0 1 2

0	1	2	3
1	5	6	7
2	8	9	0

■

* خروجی کدام است؟

```
int a[2][3]={{1,2},{3,(4,5)}};
```

```
for(int i=0;i<2;i++)
    for(int j=0;j<3;j++)
        cout<<a[i,j];
}
```

حل: برنامه داده شده ، ۶ آدرس را چاپ می کند. چون دستور $a[i,j]$ به معنی $a[j]$ می باشد(طبق خاصیت کاما). البته اگر

دستور به صورت $a[i][j]$ بود، خروجی 120350 بود.

آرایه های چند بعدی

می توان آرایه با ابعاد بیشتر از ۲ بعد، تعریف کرد. آرایه زیر ۳ بعدی می باشد:

```
int x[2][4][3];
```

این آرایه دارای ۲۴ خانه دوبایتی است.

* مقداردهی اولیه آرایه a :

```
int a[3][4][2] = { { {1, 2}, {3, 4}, {5, 6}, {7, 8} },
                  { {9, 10}, {11, 12}, {13, 14}, {15, 16} },
                  { {17, 18}, {19, 20}, {21, 22}, {23, 24} } };
```

■

* آرایه زیر دارای چند عضو است؟

```
int a[ ][2][3] = {1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8};
```

حل : تعداد عناصر آرایه را بر ۶ تقسیم کرده تا بعد اول آرایه مشخص شود:

$$\left[\frac{8}{2 \times 3} \right] = \left[\frac{8}{6} \right] = 2$$

بنابراین آرایه دارای ۲×۲×۳ خانه است. ■

* آرایه زیر دارای چند عضو است؟

```
int x[2][ ][3] = {1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8};
```

حل : تعریف نادرست است. چون در آرایه های n بعدی، در صورتی که مقداردهی اولیه شده باشد، فقط بعد اول آرایه را می توان محاسبه کرد.

■

* تعداد عناصر آرایه زیر را بدست آورید؟

```
float k[ ][2][4][3] = {1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14};
```

حل: بعد اول آرایه برابر یک است.

$$\left[\frac{14}{2 \times 4 \times 3} \right] = 1$$

بنابراین تعداد عناصر آرایه برابر است با

$$1 \times 2 \times 4 \times 3 = 24$$

■

* عملکرد برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    float x[10], min;
    int i, j;
    for (i=0; i<10; i++) cin>>x[i];
    min= x[0];
    j=1;
    for (i=1; i<10; i++)
        if (x[i]<min) min= x[i];
    cout<<min;
}
```

حل: ۱۰ عدد را از ورودی خوانده و در آرایه x قرار می دهد. سپس کوچکترین عدد را چاپ می کند.

■

رشته

برای ذخیره متن ها از نوعی داده‌ای به نام رشته استفاده می شود. اما در زبان C، رشته ها نوعی داده نیستند و به صورت آرایه ای از کاراکتر می باشند که به رشته تهی (NULL) ختم می شوند. بنابراین طول رشته ها را باید به اندازه یک واحد بیش از مقدار لازم در نظر گرفت. به طور نمونه برای ذخیره یک نام حداکثر سه حرفی، می توان از تعریف زیر استفاده کرد:

```
char x[4];
```

توابع کار با رشته ها

عملکرد	نام تابع
خواندن یک رشته از ورودی و ذخیره آن در s	s=gets()
نمایش رشته s در مانیتور	puts(s)
محاسبه طول رشته s	strlen(s)
تبدیل حروف کوچک رشته s به حروف بزرگ	strupr(s)
تبدیل حروف بزرگ رشته s به حروف کوچک	strlwr(s)
جستجو کاراکتر ch در رشته s	strchr(s,ch)
جستجو رشته s2 در رشته s1	strstr(s1,s2)
مقایسه دو رشته s1 و s2	strcmp(s1,s2)
مانند () strcmp، با این تفاوت که بین حروف کوچک و بزرگ تفاوتی قائل نمی شود.	strcmpi(s1,s2)
اتصال رشته s2 به انتهای رشته s1	strcat(s1,s2)
اتصال حداکثر n کاراکتر رشته s2 به انتهای رشته s1	strncat(s1,s2,n)
کپی رشته s2 در رشته s1	strcpy(s1,s2)
کپی حداکثر n کاراکتر رشته s2 به رشته s1	strncpy(s1,s2,n)
کپی کاراکتر ch به تعداد c در رشته s	memset(s,ch,c)
جایگزینی کاراکتر ch با همه کاراکترهای رشته s	strset(s,ch)

* در صورت ورودی ALL، خروجی دستورات زیر چه خواهد بود؟

```
char s[10];
gets(s);
cout<<strlen(s);
```

حل : تابع strlen طول رشته را برمی گرداند. بنابراین خروجی ۳ است.

* در مثال زیر رشته ای از ورودی خوانده شده و در آن به جای کاراکتر A ، کاراکتر B قرار می گیرد:

```
main( ){
char s[50];
int i=5;
gets(s);
for (i=0; s[i]; i++)
if (s[i] == 'A')
s[i] = 'B';
puts(s);
}
```

* در صورت ورود رشته AB و CDE ، خروجی دستورات زیر چه خواهد بود؟

```
char s1[10], s2[10];
gets(s1);
gets(s2);
strcat(s1, s2);
puts(s1);
```

حل : توسط تابع strcat ، می توان دو رشته را به یکدیگر متصل کرد. بنابراین خروجی ABCDE خواهد بود.

* تابع strchr(s, ch) در صورت بودن کاراکتر ch در رشته s ، محل وجود اولین وقوع آن را مشخص می کند و در صورت نبودن کاراکتر در رشته ، مقدار صفر را برمی گرداند.

* خروجی دستور زیر چیست؟

```
if (strchr ("ABCD" , 'B' ))
cout << "found";
```

حل: خروجی چاپ رشته found است. چون کاراکتر B در رشته ABCD وجود دارد.

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
char *p;
p=strchr("ABCDEF", 'C');
cout<<p;
```

حل : خروجی CDEF است.

* تابع strstr (s1, s2) ، در صورت بودن رشته s2 در رشته s1 ، محل اولین وقوع را برمی گرداند و در صورت عدم وجود ، مقدار صفر را برمی گرداند.

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
if (strstr ("ABCD" , 'BC' ))
cout << "found";
```

حل: چون رشته BC در رشته ABCD وجود دارد ، پیغام found چاپ می شود.

در تابع `strcmp(s1,s2)`، دو رشته `s1` و `s2` کاراکتر به کاراکتر با هم مقایسه می‌شوند و در صورت برابر بودن آنها، مقدار صفر برگردانده می‌شود و در صورت بزرگ بودن `s1`، خروجی مثبت و در غیراینصورت خروجی منفی خواهد بود.

* عملکرد دستورات زیر چیست؟

```
char s1[4]="ABC";
char s2[4]="ADE";
int i=strcmp(s1,s2);
```

حل: اختلاف کد اسکی کارکترهای B و D یعنی مقدار ۲- در متغیر `i` ذخیره می‌شود. ($66-68 = -2$)

* خروجی دستورات زیر، چاپ رشته GGCDEF خواهد بود:

```
char s[ ]="ABCDEF";
memset(s,'G',2);
puts(s);
```

* خروجی دستورات زیر، چاپ رشته DDD خواهد بود:

```
char s[ ]="ABC";
strset(s,'D');
puts(s);
```

* خروجی برنامه زیر در صورت ورود رشته ALI چیست؟

```
main( ){
char s[50]; char temp; int i,j;
gets(s);
for(j=0; s[j]; j++);
j--;
for(i=0; i<j/2; i++)
{ temp = s[i]; s[i] = s[j-i]; s[j-i] = temp; }
puts(s);
}
```

حل: برنامه یک رشته را از ورودی خوانده و معکوس آن را چاپ می‌نماید. بنابراین خروجی ILA است.
تذکر: برنامه برای رشته با طول فرد نوشته شده است.

* در برنامه زیر کدام خط رشته `ali` را چاپ نمی‌کند؟

```
void main() {
char s[4];
int i=0;
strcpy(s,"ali");
do putchar(s[i]); while (s[i++]!='\0'); //1
i=0; while (s[i++]) putchar(s[i]); //2
for(i=0; i<strlen(s); i++) putchar(s[i]); //3
}
```

حل: دستور `while`، کاراکتر `a` رشته `ali` را چاپ نمی‌کند، چون بعد از چک شرط حلقه، مقدار `i` یک واحد اضافه شده و بعد از آن کاراکتر `i` ام چاپ می‌شود.

منتخبی از عناوین آموزشی منتشر شده بر روی فرادرس

برنامه نویسی	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۲ ساعت	آموزش اصول و مبانی برنامه نویسی - کلیک کنید (+)
۲۳ ساعت	آموزش برنامه نویسی جاوا - کلیک کنید (+)
۲۹ ساعت	آموزش برنامه نویسی PHP - کلیک کنید (+)
۲۰ ساعت	آموزش برنامه نویسی ++C - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش پیشرفته ++C (شی گرایبی در سی پلاس پلاس) - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش مقدماتی برنامه نویسی سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	مجموعه آموزش های کاربردی برنامه نویسی C# (سی شارپ) - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش شی گرایبی در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۱۸ ساعت	آموزش برنامه نویسی پایتون - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش تکمیلی برنامه نویسی پایتون - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش برنامه نویسی C - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش SQL Server - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش SQL Server - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش کار با دستورات پایگاه داده در SQL Server - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	مجموعه آموزش های برنامه نویسی متلب (MATLAB) - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	مجموعه آموزش های برنامه نویسی متلب پیشرفته - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش برنامه نویسی اندروید (Android) - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۲۰ ساعت	آموزش برنامه نویسی اندروید (Android) - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۲۶ ساعت	آموزش برنامه نویسی اندروید (Android) - پیشرفته - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش پروژه محور برنامه نویسی دلفی (Delphi) - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش زبان برنامه نویسی فرترن (Fortran) - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش مروری زبان برنامه نویسی FORTRAN با مثال های کاربردی - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش پروژه محور اینترنت اشیا (IoT) - کنترل لوازم منزل با شبکه و پیامک و ماژول های SIM و ESP8266 - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش برنامه نویسی Swift (سوئیفت) برای برنامه نویسی iOS - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش برنامه نویسی پاسکال (Pascal) - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش برنامه نویسی برای دانش آموزان با اسمال بیسیک (Small Basic) - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش برنامه نویسی تصویری به کودکان با زبان اسکرچ (Scratch) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش محافظت از کدهای نرم افزاری با SmartAssembly (اسمارت اسمبلی) - کلیک کنید (+)

برنامه نویسی (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱۰ ساعت	آموزش مبانی برنامه نویسی (الگوریتم و فلوچارت) با رویکرد حل مسأله - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش پروژه محور Python (پایتون) - ساخت نرم افزار برای Windows و Linux - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش برنامه نویسی آردوینو (Arduino) با پایتون (Python) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش ساخت اپلیکیشن اندروید (Android) با PHP و MySQL - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش مقدماتی زبان برنامه نویسی کاتلین (Kotlin) برای توسعه اندروید (Android) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش داکر (Docker) برای توسعه دهندگان - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش توسعه وب با زبان برنامه نویسی Go - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش ویژوال بیسیک دات نت (Visual Basic.NET) - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش ویژوال بیسیک دات نت (Visual Basic.NET) - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش تاریخچه گیت (Git) و مقدمات آن - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش گیت (Git) برای مدیریت نسخه توزیع شده - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش زبان برنامه نویسی AWK در لینوکس - پردازش و آنالیز فایل های متنی - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	آموزش برنامه نویسی R و نرم افزار RStudio - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش تکمیلی برنامه نویسی R و نرم افزار RStudio - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش مقدماتی ساخت ربات تلگرام با PHP - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش کتابخانه قالب استاندارد (STL) در ++C برای ساده نویسی برنامه ها - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش برنامه نویسی با روش سه لایه به زبان VB.Net - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش بازی سازی در پایتون با کتابخانه Pygame - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش پایتون گرافیکی (رابط های گرافیکی پایتون) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش ساخت ربات تلگرام با پایتون (Python) - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	مجموعه آموزش های طراحی رابط های گرافیکی (GUI) در متلب
۱۴ ساعت	آموزش تکمیلی طراحی رابط گرافیکی کاربر (GUI) با متلب (MATLAB) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش ساخت ربات تلگرام با متلب (MATLAB) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش ساخت ربات تلگرام با جاوا (Java) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش پایگاه داده ها در جاوا - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش کار با فایل ها در جاوا با پکیج Java/IO (به همراه پروژه دفترچه یادداشت) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش پروژه محور جاوا - تولید QR code و ایجاد و اسکن بارکد (Barcode) - کلیک کنید (+)

برنامه نویسی (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۶ ساعت	آموزش پروژه محور جاوا (Java) - طراحی و ساخت شبکه اجتماعی - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش طراحی رابط کاربری مدرن در .NET. با کامپوننت های جانوس (Janus) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش ساخت بازی ساده در ویژوال بیسیک - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش پیاده سازی سیستم انبارداری و فروش با ویژوال بیسیک دات نت (VB.NET) - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش پیاده سازی سیستم انبارداری و فروش با ویژوال بیسیک دات نت (VB.NET) - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش مقدماتی پیاده سازی مسائل بهینه سازی در پایتون (Python) - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش الگوهای طراحی (Design Patterns) در پایتون (Python) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش رایگان نکات و ترفندهای متلب - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	مجموعه آموزش های برنامه نویسی متلب برای علوم و مهندسی - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش فریم ورک Spring در جاوا - کلیک کنید (+)
۱۸ ساعت	آموزش ORM هایبرنیت (Hibernate) جاوا (Java) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش آشنایی با LINQ to SQL در C# - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش برنامه نویسی تحت شبکه با سی شارپ در قالب پروژه - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش برنامه نویسی با روش سه لایه به زبان سی شارپ - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش Cryptography در دات نت - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش قفل نرم افزاری در C# از طریق رجیستری - کلیک کنید (+)
۱۹ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - سیستم مدیریت آموزشگاه - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - سیستم مدیریت حسابداری و انبارداری - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	آموزش برنامه نویسی سورس کدهای الگوریتمی در سی شارپ - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم هتلداری - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش ساخت سیستم آزمون گیر در سی شارپ - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش ارسال و دریافت پیامک با مودم در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم مدیریت آتلیه - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم نوبت دهی - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم صدور بلیط - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش رسم نمودار در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - سیستم مدیریت بانک - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش ساخت بازی با سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش Metaprogramming (برنامه نویسی متا) در پایتون - کلیک کنید (+)

برنامه نویسی (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱۲ ساعت	آموزش کاربردی Entity Framework در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم مدیریت کارمندان - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم مدیریت چک های بانکی - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - شبیه سازی دستگاه عابر بانک - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش گزارش گیری با کریستال ریپورت و استیمول سافت (Stimulsoft) در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش پایگاه داده اس کیو لایت (SQLite) در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی نرم افزار حسابداری شخصی - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - پیاده سازی سیستم رستوران آنلاین - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش کار با بانک اطلاعاتی اکسس (Access) در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش کار با فایل ها و دایرکتوری در C# (سی شارپ) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ C# - پیاده سازی نرم افزار FeedReader (فیدریدر) - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش کار با دستورات گرافیکی در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش مقدماتی WPF در سی شارپ (C#) برای ساخت و اجرای اینترفیس - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش WPF در سی شارپ برای ساخت و اجرای اینترفیس - پیشرفته - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش WPF در سی شارپ (C#) برای ساخت و اجرای اینترفیس - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش ساخت ربات تلگرام با سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش پروژه محور پایگاه داده LocalDB در سی شارپ (C#) - سیستم مدیریت کارمندان - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش کتابخانه Spire.Doc در سی شارپ (C#) برای ایجاد و ویرایش فایل Word - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش پروژه محور سی شارپ (C#) - ساخت برنامه دانلودگر - کلیک کنید (+)

علوم کامپیوتر	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱۰ ساعت	آموزش ساختمان داده ها - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش پیشرفته ساختمان داده (همراه با حل نمونه سوالات کنکور ارشد و دکتری) - کلیک کنید (+)
۲۰ ساعت	آموزش ساختمان داده ها (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش سیستم های عامل - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش سیستم عامل (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش پایگاه داده ها - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش پایگاه داده ها (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش طراحی و پیاده سازی زبان های برنامه سازی - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش طراحی و پیاده سازی زبان های برنامه سازی (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش طراحی الگوریتم - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش طراحی الگوریتم به همراه حل مثال های عملی - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش روش های حل روابط بازگشتی - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش رابطه های بازگشتی در طراحی الگوریتم و ساختمان گسسته (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش طراحی الگوریتم (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش روش تقسیم و حل در طراحی الگوریتم (مرور - تست کنکور کارشناسی ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۸ ساعت	آموزش مبانی منطق و نظریه مجموعه ها - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش مدار منطقی (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش مبانی الکترونیک دیجیتال - بخش اول - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش مبانی الکترونیک دیجیتال - بخش دوم - کلیک کنید (+)
۲۰ ساعت	آموزش معماری کامپیوتر با رویکرد حل مساله - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش معماری کامپیوتر با رویکرد حل مساله - پیشرفته - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش نظریه زبان ها و ماشین ها - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش نظریه زبان ها و ماشین (مرور - تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش شبیه سازی و تست نظریه زبان ها و ماشین در JFLAP - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش یادگیری عمیق در پزشکی - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش ساختمان گسسته با رویکرد حل مساله - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش ساختمان گسسته (مرور و حل تست های کنکور کارشناسی ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش آمار و احتمال مهندسی - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش آمار و احتمال مهندسی (حل تمرین و تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)

علوم کامپیوتر (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱۹ ساعت	آموزش شبکه های کامپیوتری ۱ - کلیک کنید (+)
۲۳ ساعت	آموزش شبکه های کامپیوتری ۲ - همراه با حل مسأله - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش شبیه سازی شبکه های مبتنی بر سیسکو (Cisco) در نرم افزار Boson NetSim - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش طراحی کامپایلر - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش طراحی کامپایلر (مرور و حل تست های کنکور کارشناسی ارشد) - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش ذخیره و بازیابی اطلاعات - کلیک کنید (+)
۲۳ ساعت	آموزش ساختمان داده ها همراه با پیاده سازی در ++C - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش انتقال داده ها در شبکه های کامپیوتری و اینترنت به همراه حل مسائل - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش مقدماتی Hadoop (هدوپ) برای تجزیه و تحلیل کلان داده - کلیک کنید (+)
۲۲ ساعت	آموزش نظریه صف (Queueing theory) - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش گرافیک کامپیوتری - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش گرافیک کامپیوتری با OpenGL - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش مهندسی نرم افزار ۱ - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش زبان تخصصی مهندسی کامپیوتر - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش مروری بر پیچیدگی محاسبات (Computational Complexity) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش تبدیل فلوچارت به کد با Flowgorithm - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش نرم افزار RAPTOR برای ترسیم فلوچارت - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش حل سوالات کنکور کارشناسی ارشد کامپیوتر - ۹۴ - کلیک کنید (+)
۱۷ ساعت	آموزش مرور و حل تست های کنکور کارشناسی ارشد معماری کامپیوتر - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش برنامه نویسی اسمبلی - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش نظریه گراف و کاربردها - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش ترکیبیات و کاربردها - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش نظریه بازی ها و کاربرد آن در اقتصاد - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش مدل سازی UML با نرم افزار Rational Rose - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش الگوریتم موازی و پردازش موازی - کلیک کنید (+)
۲۰ ساعت	آموزش ترکیب اطلاعات (Information Fusion) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش نهان نگاری دیجیتال (Digital watermarking) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش نهان نگاری و پیاده سازی آن در سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش واترمارکینگ در نهان نگاری با سی شارپ (C#) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش شبکه های پیچیده پویا (Complex Dynamical Networks) - کلیک کنید (+)

علوم کامپیوتر (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۳ ساعت	آموزش تخمین تلاش لازم برای توسعه نرم افزارها با متلب - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش توسعه نرم افزار با متد ICONIX و زبان مدل سازی UML - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش نگارش پروپوزال، پایان نامه و ارائه - ویژه پردازش تصویر و بینایی کامپیوتر - کلیک کنید (+)

هوش مصنوعی	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۴ ساعت	آموزش هوش مصنوعی - کلیک کنید (+)
۱۹ ساعت	آموزش هوش مصنوعی - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۲۴ ساعت	آموزش هوش مصنوعی توزیع شده - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش هوش مصنوعی (مرور و حل تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۲۸ ساعت	مجموعه آموزش های شبکه های عصبی مصنوعی در متلب - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	مجموعه آموزش های کاربردی شبکه های عصبی مصنوعی - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش طراحی سیستم های فازی عصبی یا ANFIS با استفاده از الگوریتم های فراابتکاری و تکاملی - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش کاربردی مکترونیک - محاسبات پایه طراحی درب های خودکار - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش شبکه عصبی GMDH به همراه پیاده سازی عملی در متلب - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش شبکه های عصبی گازی به همراه پیاده سازی عملی در متلب - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش طبقه بندی و بازشناسی الگو با شبکه های عصبی LVQ در متلب - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش یادگیری عمیق (Deep learning) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش برنامه نویسی یادگیری عمیق با پایتون (TensorFlow و Keras) - کلیک کنید (+)
۲۱ ساعت	مجموعه آموزش های سیستم های فازی در متلب - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	مجموعه آموزش های تئوری و عملی الگوریتم ژنتیک - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش پیاده سازی ترکیب الگوریتم ژنتیک و PSO در متلب - کلیک کنید (+)
۱۹ ساعت	مجموعه آموزش های بهینه سازی چند هدفه در متلب - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش حل مساله فروشنده دوره گرد با استفاده از الگوریتم ژنتیک - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش انتخاب ویژگی یا Feature Selection - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش انتخاب ویژگی با استفاده از الگوریتم های فراابتکاری و تکاملی - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش تخمین خطای طبقه بندی یا Classifier Error Estimation - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش کاهش تعداد رنگ تصاویر با استفاده از روش های خوشه بندی هوشمند - کلیک کنید (+)

مهندسی برق	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱۱ ساعت	آموزش الکترونیک ۱ - کلیک کنید (+)
۲۵ ساعت	آموزش حل تمرین الکترونیک ۱ - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش الکترونیک ۱ (مرور و حل تست) - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش الکترونیک ۲ - کلیک کنید (+)
۲۵ ساعت	آموزش حل تمرین الکترونیک ۲ - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش الکترونیک ۲ (مرور و حل تست) - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش الکترونیک ۳ - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش الکترونیک ۳ (مرور و حل مساله) - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش مبانی مهندسی برق ۱ - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش مبانی مهندسی برق ۱ (مرور و حل مساله) - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش مبانی مهندسی برق ۲ - کلیک کنید (+)
۲۴ ساعت	آموزش مدارهای الکتریکی ۱ - کلیک کنید (+)
۱۷ ساعت	آموزش حل تمرین مدارهای الکتریکی ۱ - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش مدارهای الکتریکی ۱ (مرور و حل تست) - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش مدارهای الکتریکی ۲ - کلیک کنید (+)
۱۸ ساعت	آموزش مدارهای الکتریکی ۲ (حل تمرین) - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش مدارهای الکتریکی ۲ (مرور و حل تست) - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش هندسه فینسلر (Finsler Geometry) - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش زبان تخصصی مهندسی برق (همراه با حل نمونه سوالات کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش مروری ماشین های الکتریکی ۱ - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش ماشین های الکتریکی ۱ - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش ماشین های الکتریکی ۱ (مرور و حل تست) - کلیک کنید (+)
۱۷ ساعت	آموزش ماشین های الکتریکی ۲ - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش ماشین های الکتریکی ۲ (مرور و حل تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش ماشین های الکتریکی ۳ - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش مدارهای مخبراتی - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش ماشین های الکتریکی مخصوص - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش کنترل موتورهای الکتریکی صنعتی ۱ - کلیک کنید (+)
۱۷ ساعت	آموزش کنترل موتورهای الکتریکی صنعتی ۲ - کلیک کنید (+)
۱۵ ساعت	آموزش کنترل صنعتی - حل مساله - کلیک کنید (+)

مهندسی برق (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۹ ساعت	مجموعه آموزش های مدارهای منطقی (طراحی دیجیتال) - کلیک کنید (+)
۱۲ ساعت	آموزش مبانی الکترونیک دیجیتال - بخش اول - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش مبانی الکترونیک دیجیتال - بخش دوم - کلیک کنید (+)
۲۰ ساعت	آموزش الکترومغناطیس مهندسی - کلیک کنید (+)
۱۸ ساعت	آموزش الکترومغناطیس مهندسی (مرور و حل تست کنکور ارشد) - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش الکترومغناطیس ۱ - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش مقدماتی شبکه های هوشمند (Smart grid) انرژی الکتریکی - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش کاربردی میکاترونیک - محاسبات پایه طراحی درب های خودکار - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش کامسول مولتی فیزیکس - COMSOL Multiphysics (مباحث منتخب) - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش نرم افزار COMSOL Multiphysics برای پدیده های الکترومغناطیس - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش شبیه سازی مدولاسیون دیجیتال در متلب (MATLAB) - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش نرم افزار سیلواکو (SILVACO) برای شبیه سازی افزاره های نیمه رسانا - کلیک کنید (+)

ابزار مدیریت وبسایت	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱ ساعت	آموزش کار با cPanel - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش کار با کنترل پنل plesk برای ارائه خدمات وب - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش مدیریت هاست با دایرکت ادمین (DirectAdmin) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش جوملا (Joomla) برای راه اندازی و مدیریت وب سایت - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش نرم افزار Mobirise برای ساخت وب سایت بدون کدنویسی - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش مقدماتی Oracle APEX برای تولید و توسعه نرم افزارهای تحت وب - کلیک کنید (+)
۱۱ ساعت	آموزش وردپرس (WordPress) - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	مجموعه آموزش های راه اندازی سایت و کار با وردپرس - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش گوگل آنالیتیکس (Google Analytics) برای تحلیل آمار وب سایت - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش آنالیز و بهینه سازی سایت با GTmetrix - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش تست نفوذ در وب و راه های مقابله با آن - کلیک کنید (+)

طراحی و گرافیک	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱۲ ساعت	آموزش فتوشاپ (Photoshop) - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	مجموعه آموزش های کاربردی طراحی و گرافیک با نرم افزار کورل (CorelDRAW) - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش کورل پیشرفته - کلیک کنید (+)
۱۰ ساعت	آموزش نرم افزار طراحی گرافیکی Adobe Illustrator - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش نرم افزار طراحی گرافیکی Adobe Illustrator - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش مقایسه نرم افزارهای گرافیکی Photoshop , CorelDRAW , Illustrator - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش مقدماتی طراحی کاراکتر در Adobe Illustrator (کاراکتر پلیس) - کلیک کنید (+)
۸ ساعت	آموزش نرم افزار Blender برای طراحی و مدل سازی سه بعدی - کلیک کنید (+)
۱۴ ساعت	آموزش مدل سازی کاراکتر در بلندر - ایده پردازی تا ریگ - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش طراحی فلت (Flat design) با کورل (CorelDRAW) - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش فتوشاپ برای استفاده در صنعت چاپ و تبلیغات - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش تایپوگرافی (Typography) - سایه زدن حروف در فتوشاپ (Photoshop) - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش پروژه محور فتوشاپ (Photoshop) - ساخت ماسک (Mask) فانتزی - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش آشنایی با پنل Adjustments در فتوشاپ - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش ساخت جلوه های ویژه در فتوشاپ - کلیک کنید (+)
۶ ساعت	آموزش Adobe Lightroom (ادوبی لایت روم) برای ویرایش و روتوش تصاویر - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش Adobe Dimension برای ایجاد تصاویر سه بعدی محصولات و تبلیغات - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش Adobe Bridge (ادوبی بریج) برای مدیریت فایل های چندرسانه ای - کلیک کنید (+)
۴ ساعت	آموزش ایندیزاین (InDesign) برای چاپ و صفحه آرایی کتاب و مجلات - کلیک کنید (+)
۲۲ ساعت	آموزش نرم افزار SketchBook Pro (اسکچ بوک) برای طراحی آناتومی حیوانات - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش طراحی مفهومی (Conceptual) خودرو با SketchBook - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش نقاشی سه بعدی با نرم افزار Paint 3D ویندوز - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش مبانی هنرهای تجسمی ۱ - کلیک کنید (+)
۱ ساعت	آموزش اصول طراحی نشانه (Sign Design) - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش نقاشی دیجیتال با Photoshop و Mischief - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش طراحی لوگو با Adobe Illustrator - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش طراحی محیط بازی های دو بعدی با نرم افزار Adobe Illustrator و Photoshop - کلیک کنید (+)

طراحی و گرافیک (ادامه از صفحه قبل)	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۱ ساعت	آموزش طراحی لوگو - آشنایی با مفاهیم و ایده پردازی (همراه با مثال عملی) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش طراحی برجسب و کاور CD و DVD - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش ابزار سه بعدی در فتوشاپ (Photoshop) - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش فتوشاپ سه بعدی - طراحی و متحرک سازی - کلیک کنید (+)
۲ ساعت	آموزش موتور رندر آرنولد (Arnold Renderer) برای ایجاد جلوه های ویژه در DS Max ^۳ - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش کاربرد فتوشاپ در معماری - کلیک کنید (+)

روباتیک	
مدت زمان تقریبی	عنوان آموزش
۲ ساعت	آموزش رباتیک و ربات های سری - کلیک کنید (+)
۹ ساعت	آموزش برنامه نویسی آردوینو (Arduino) با محوریت پروژه های رباتیک - مقدماتی - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	آموزش برنامه نویسی آردوینو (Arduino) - تکمیلی - کلیک کنید (+)
۳ ساعت	آموزش سینماتیک مستقیم و معکوس روبات ها - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش مبانی ربات های برنامه پذیر - کلیک کنید (+)
۱۶ ساعت	آموزش شبیه سازی و کنترل ربات با اندروید (Android) - کلیک کنید (+)
۱۳ ساعت	آموزش مکترونیک کاربردی ۱ - کلیک کنید (+)
۷ ساعت	آموزش مکترونیک کاربردی ۲ - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش کاربردی مکترونیک - محاسبات پایه طراحی درب های خودکار - کلیک کنید (+)
۱۹ ساعت	آموزش برد آردوینو (Arduino) با انجام پروژه های عملی - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش پروژه محور آردوینو با سی شارپ و اندروید - کنترل موتور پله ای - کلیک کنید (+)
۵ ساعت	آموزش پیاده سازی سیستم های کنترلی با آردوینو - کلیک کنید (+)

فصل ۴ :

نوع شمارشی - استراکچر - یونیون

نوع شمارشی

به کمک کلمه کلیدی enum می توان یک نوع شمارشی تعریف کرد. به طور نمونه یک نوع به نام color با سه عنصر تعریف می کنیم:

```
enum color{red , green , blue}c;
```

کامپایلر به هریک از عناصر نوع شمارشی، عددی را نسبت داده که معمولاً از ۰ شروع می شود و یکی یکی اضافه می شود. به طور نمونه شماره ۰ به red، شماره ۱ به green و شماره ۲ به blue نسبت داده می شود.

می توان روند شماره گذاری را تغییر داد.

* در تعریف زیر مقدار منتسب شده به هر یک از عناصر کدام است؟

```
enum x{a,b,c=5,d,e}t;
```

حل: مقدار هر کدام از عناصر داده شمارشی برابر است با:

```
a=0,b=1,c=5,d=6,e=7
```


یعنی با انتساب ۵ به عنصر c، روند شماره گذاری تغییر می کند و شماره d برابر ۶ و شماره e برابر ۷ می شود.

متغیر از جنس نوع شمارشی، ۲ بایتی است.

* تعریف زیر چند بایت اشغال می کند؟

```
enum size{small ,medium,large,xlarge} s1,s2 ;
```

حل: دو متغیر s1 و s2 از جنس نوع شمارشی size تعریف شده است. بنابراین مقدار ۴ بایت فضا اشغال می شود.

می توان عملیات محاسباتی یا مقایسه ای را روی متغیرهای شمارشی انجام داد.

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    enum e{x,y,z}a;
    a=z;
    a -=2;
    if(a==x)
        cout<<a;
}
```

حل: ابتدا مقدار a برابر شماره z یعنی ۲ شده و سپس دو واحد از آن کم می شود و چون شرط برقرار است، دستور چاپ اجرا می شود و مقدار صفر چاپ خواهد شد.

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main() {
    enum e{a,b,c,d} i;
    for (i=d ; i>=a; i-- )
        cout<<i;
}
```

حل: از متغیر شمارشی به عنوان شمارنده حلقه استفاده شده و مقادیر 3210 چاپ می شود.

■
* در دستورات زیر از متغیر شمارشی به عنوان اندیس آرایه استفاده شده است و کاراکتر A در خانه arr[2] قرار می گیرد:

```
enum e {x,y,z,w}t;
char arr[4] ;
t=w;
t--;
arr[t]='A' ;
```

عناصر نوع شمارشی نمی توانند رشته، کاراکتر و یا عدد باشند.

* خروجی چیست؟

```
enum flower { roze, violet=3 , linda , mina};
cout<<mina;
flower a=4;
cout<<(a==linda);
```

حل: خروجی دستور cout اول برابر 5 و خروجی دستور cout دوم برابر 1 می باشد.
تذکر: اگر در دستور آخر از پرانتز استفاده نشود، خطا تولید می شود.

■

استراکچر

ساختمان یا استراکچر، نامی برای مجموعه ای از متغیرهای هممنوع یا غیر هممنوع می باشد. برای تعریف استراکچر از دستور struct استفاده می شود که ساختار آن به صورت زیر است:

نام ساختمان **struct**

```
{
    اجزای ساختمان
};
```

* تعریف یک استراکچر برای نگهداری مشخصات کارمند:

```
struct personel{
    char name[20];
    int id;
    long int salary;
};
```

که برای تعریف متغیری از نوع استراکچر کارمند، به صورت زیر عمل می کنیم:

```
struct personel x;
```

البته می توان بلافاصله بعد از تعریف استراکچر، متغیر را تعریف کرد:

```
struct personel{
    char name[20]; int id; int salary;
};
```

* کل فضای اشغالی توسط تعریف زیر چند بایت است؟

```
struct addr {
    char city[15];
    char street[30];
    long int zip;
};
```

فضایی که هر فیلد استراکچر اشغال می کند را با یکدیگر جمع می کنیم:

city=15,street=30 ,zip=4

بنابراین متغیر از نوع استراکچر ۴۹ بایت فضا را اشغال می کند و چون دو متغیر x و y تعریف شده است، کل فضای اشغالی برابر ۹۸ بایت است.

دسترسی به اجزای ساختمان

برای دسترسی به هر جزء، از نام متغیر و عملگر نقطه و نام جزء استفاده می شود. بطور مثال برای دسترسی به جزء id استراکچر کارمند، از دستور x.id استفاده می شود.

مقدار دهی اولیه به ساختمان

می توان به استراکچرها، مقدار اولیه داد. به طور نمونه برای مقدار دهی اولیه به ساختمان کارمند تعریف شده در بالا، می توان به صورت زیر عمل کرد:

```
struct personel x = {"ali" , 1600 ,200000 } ;
```

اگر از دستور زیر استفاده شود ، آنگاه مقدار salary برابر صفر در نظر گرفته می شود:

```
struct personel x = {"ali" , 1600 } ;
```

انتساب ساختمان به یکدیگر

می توان متغیرهای ساختمان که از یک نوع هستند، را به یکدیگر انتساب داد.

* خروجی تکه برنامه زیر چیست؟

```
struct a{
    char name[30]; float grade;
}x,y;
x. grade=17.5; y=x;
cout<< y. grade;
```

حل: مقدار 17.5 چاپ می شود. توسط دستور $y=x$ ، متغیر x که از نوع ساختمان داده a است را به متغیر y که از همین نوع است، منتسب می کنیم.

آرایه ای از ساختمان

می توان آرایه ای از ساختمان تعریف کرد که از پرکاربردترین موارد کاربردی ساختمان ها می باشد. بطور نمونه اگر بخواهیم مشخصات ۲۰ دانشجو را از ورودی خوانده و ذخیره کنیم، از تعریف زیر استفاده می شود:

```
struct personel x[20];
```

* تعریف زیر چند بایت از فضا را اشغال می کند؟

```
struct time {
    int hour;
    int minute;
    int second;
} x[10];
```

حل : هر فیلد استراکچر ۲ بایت فضا را اشغال می کند، یعنی در مجموع ۶ بایت از فضا اشغال می شود، بنابراین آرایه x که دارای ۱۰ خانه ۶ بایتی است. مقدار ۶۰ بایت از فضا را اشغال می کند.

استراکچرهای متداخل

در زبان C می توان استراکچرهای تودرتو تعریف کرد. یعنی استراکچری که فیلدی از آن، خود یک استراکچر باشد. در مثال زیر، فیلد x که استراکچر تاریخ است، شامل ۳ فیلد معرف تاریخ استخدام یک کارمند یعنی سال و ماه و روز است:

```
struct date {
    int year;
    int month;
    int day;
};
struct personel {
    char name[30];
    struct date x;
}p;
```

در مثال بالا متغیر p ، ۳۶ بایت را اشغال می کند:

```
name=30, x=(2+2+2=6)
```


* مقدار دهی به فیلد day در مثال بالا به صورت زیر می باشد:

```
p.x.day=10;
```


*توسط دستور زیر مقدار دهی اولیه برای مثال بالا انجام می‌شود:

```
p={"Ali",1363,4,1};
```


*تعریف زیر چند بایت از فضا را اشغال می‌کند؟

```
struct x{
    int a; char b[3];
};
struct y{
    float c,d;
    struct x e;
}k[5];
```

حل: استراکچر x مقدار ۵ بایت از فضا را اشغال می‌کند و استراکچر y مقدار ۱۳ بایت را اشغال می‌کند. بنابراین آرایه k که دارای ۵ عضو ۱۳ بیتی است، مقدار ۶۵ بایت را اشغال می‌کند.

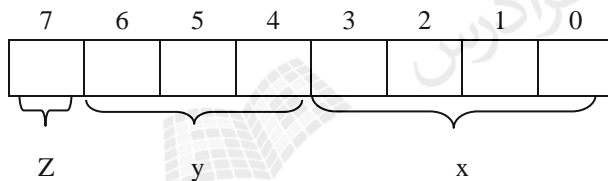

استراکچر بیتی

می‌توان استراکچری تعریف کرد که فیلدهای آن بیتی باشند.

*استراکچر بیتی s به صورت زیر تعریف شده است:

```
struct s {
    unsigned char x:4;
    unsigned char y:3;
    unsigned char z:1;
}a;
```


که متغیر a مقدار ۸ بیت یعنی ۱ بایت را اشغال می‌کند.

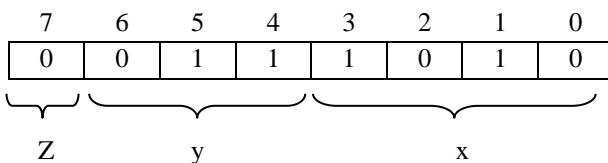

*نتیجه اجرای دستورات زیر، با توجه به مثال قبل چیست؟

```
a.x = 10;
a.y = 3;
a.z = 0;
```

حل:

ابتدا مقدار x یعنی 10 به صورت دودویی (1010) در چهار بیت کم ارزش قرار گرفته و مقدار دودویی y یعنی 011 بعد از آن ذخیره شده و مقدار دودویی z ذخیره خواهد شد:

بعد از علامت : حداکثر از عدد ۱۶ می توان استفاده کرد.

فیلد بیتی دارای علامت نیست و باید نوع unsigned را برای آن انتخاب کرد.

می توان بیت های بلا استفاده در نظر گرفت.

*تعریف زیر چند بایت فضا را اشغال می کند؟

```
struct k{
    unsigned a:5; unsigned b:1;
};
```

حل : متغیر s، مقدار ۸ بیت یعنی ۱ بایت را اشغال می کند. (بیت های شماره ۵ و ۶ بلا استفاده است)

*تعریف زیر چند بایت را اشغال می کند؟

```
struct s{
    int a; unsigned b:10; unsigned c:3;
};
```

حل : متغیر x مقدار ۴ بایت را اشغال می کند:

$$2 + \left\lceil \frac{13}{8} \right\rceil = 2 + 2 = 4$$

*خروجی دستورات زیر چیست؟

```
struct s{
    unsigned a:4; unsigned b:2;
};
x;
x.a=23;
cout<<x.a;
```

حل : مقدار ۲۳ در مبنای دو یعنی 00010111 ذخیره می شود. که ۴ بیت اول یعنی ۷ در متغیر بیتی a ذخیره می شود و خروجی چاپ عدد ۷ است.

البته می توان استراکچر را مانند کلاس تعریف کرد. در این حالت استراکچر دارای دو قسمت private و public می باشد. به مثال زیر توجه کنید:

```
struct s{
    private: int x;
    public: s(int b) {x=b};
           int f() {cout<<x;}
};
void main() {
    s a(1); a.f();
}
```

البته اگر با کلاس آشنایی ندارید، بعد از مطالعه کلاس این نکته را مطالعه کنید.

تذکر: استفاده از کلمه public اختیاری است. (در کلاس استفاده از private اختیاری است)

یونیون ها

یونیون، محلی از حافظه است که توسط دو یا چند متغیر بطور اشتراکی مورد استفاده قرار می گیرد که این متغیرها نمی توانند بطور همزمان از این فضا استفاده کنند. در واقع union ساختمانی است که آدرس شروع کلیه اجزای آن از یک نقطه است. شکل کلی تعریف یک اتحاد، به صورت زیر است:

```
union <نام>{
```

اجزاء

```
} نام متغیر
```

* با توجه به تعریف زیر، فضای اشغالی توسط متغیر z برابر ۴ بایت است، چون طول a برابر ۲ و طول b برابر ۴ است و طول b بزرگتر است.

```
union u{
    int a;
    float b;
}z;
```

■

* بعد از اجرای دستورات زیر چه مقداری در b[1] قرار خواهد گرفت؟

```
union u{
    int a;
    char b[2];
}x;
x.a = 265 ;
```

حل:

عدد ۲۶۵ در مبنای ۲ برابر است با: (۰۰۰۰۰۰۱۰۰۰۰۱۰۰۱) که ۸ بیت پرارزش آن معادل عدد یک در b[1] قرار می گیرد.

■

* خروجی دستورات زیر کدام است؟

```
union a{int x; char y[2]; }u;
u.y[0]=35;
u.y[1]=2;
cout<<u.x;
```

حل:

خروجی ۵۴۷ می باشد.

$$2 \times 256 + 35 = 547$$

■

* اندازه حافظه واحد t چند بایت است؟

```
union s{
    float a; int b;
    union u{long int d ;char e[3];}c;
}t;
```

حل:

متغیر a مقدار ۴ بایت، متغیر b مقدار ۲ بایت و متغیر c مقدار ۴ بایت را اشغال می کند. بنابراین متغیر t، به اندازه بزرگترین آنها یعنی ۴ بایت فضا اشغال می کند.

■

* اندازه حافظه واحد t چند بایت است؟

```
union s{
    float a;
    int b;
    struct u{
        long int d ;
        char e[3];
    }c;
}t;
```

حل:

متغیر a مقدار ۴ بایت، متغیر b مقدار ۲ بایت و متغیر c مقدار ۷ بایت را اشغال می کند. بنابراین متغیر t، به اندازه بزرگترین آنها یعنی ۷ بایت فضا اشغال می کند.

■

* محتویات x[0] و x[1] چه خواهد شد؟

```
union u{
    int a;
    char x[2];
}y;
y.a=100;
```

حل: مقدار صفر در x[1] و مقدار ۱۰۰ در x[0] قرار خواهد گرفت.

■

* تعریف زیر چند بایت از فضا را اشغال می کند؟

```
struct s {
    int i;
    float f;
    union u{char ch;double d;} a;
}b[2];
```

حل:

متغیر a از نوع union است و مقدار ۸ بایت از فضا را اشغال می کند. بنابراین استراکچر s با سه فیلد i و f و a، مقدار (۲+۴+۸) یعنی ۱۴ بایت را اشغال می کند. در نهایت آرایه b با دو خانه ۱۴ بایتی مقدار ۲۸ بایت را اشغال می کند.

■

یونیون گمنام

یونیون بدون نام، نوع خاصی از یونیون می باشد که نام ندارد و نمی توان از آن اشیایی را تعریف کرد. این نوع یونیون به کامپایلر می گوید که اعضای آن می توانند از محل مشترکی استفاده کنند. برای دسترسی به عناصر این یونیون، نیازی به استفاده از عملگر نقطه نمی باشد.

*خروجی دستورات زیر ۲ می باشد:

```
union {
    int x;
    double y;
};
x=2;
cout<<x;
■
```

نکاتی در رابطه با یونیون ها در زبان C++

تذکر: اگر با مفاهیم کلاس آشنایی ندارید، این نکات را بعد از مطالعه فصل های آموزش کلاس مطالعه کنید.

۱- یونیون در C++ می تواند علاوه بر اعضای داده ای، حاوی توابع عضو نیز باشد.

۲- یونیون نمی تواند کلاس دیگری را به ارث ببرد.

۳- کلاس های دیگر نمی توانند از یونیون به ارث ببرند.

۴- توابع عضو یونیون نمی توانند مجازی باشند.

۵- اعضای یونیون نمی توانند استاتیک باشند.

۶- اعضای یونیون نمی توانند از نوع مرجع باشند.

۷- شیئی که دارای سازنده یا مخرب است، نمی تواند از یونیون استفاده کند.

فصل ۵ :

اشاره گر

اشاره گر متغیری است که حاوی آدرس متغیر دیگری است. در زبان C، هر متغیر اشاره گر بدون توجه به اینکه به چه نوع داده ای اشاره می کند، مقدار ۲ بایت را اشغال می کند. فرم کلی تعریف اشاره گر بصورت زیر است:

; نام اشاره گر * نوع داده

مثلا اشاره گر p از نوع int :

```
int *p;
```

انواع اشاره گر

۱- اشاره گر به نوع

۲- اشاره گر به اشاره گر

۳- اشاره گر به تابع

۴- اشاره گر به void

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x=5;
    int *p;
    p=&x;
    cout <<*p;
}
```

حل: مقدار ۵ در متغیر x قرار داده می شود. سپس آدرس x در متغیر اشاره گر p گذاشته می شود. در دستور چاپ مقدار *p یعنی محتوای محلی که p به آن اشاره می کند، چاپ می شود.

■

دو عملگر * و & در مورد اشاره گرها مورد استفاده قرار می گیرد.

* اگر p اشاره گری از نوع int باشد و به محل 100 حافظه اشاره کند، با اجرای دستور ++p، محتویات جدید اشاره گر p برابر با 102 خواهد شد. (چون طول نوع int برابر 2 بایت است).

■

بر روی اشاره گرها می توان فقط دو نوع عمل محاسباتی جمع و تفریق را انجام داد.

* عملکرد دستورات زیر چیست؟

```
float x,*p;
p=&x;
cin>>p;
```

حل : عددی را از صفحه کلید گرفته و در متغیر x قرار می دهد.

■

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x=2,y=3,*p;
    p=&x;
    p--;
    cout<<*p;
}
```

حل : مقدار 3 چاپ می شود. ابتدا p به x اشاره می کند و بعد از دستور --p به y اشاره خواهد کرد. (متغیر x چون زودتر از y تعریف شده است، در آدرس بیشتری قرار دارد. مثلاً اگر x در آدرس 100 باشد، متغیر y در آدرس 98 قرار دارد). در این مثال متغیرها بصورت زیر در حافظه قرار می گیرند:

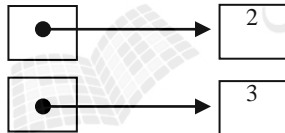
98	3	y
100	2	X

■

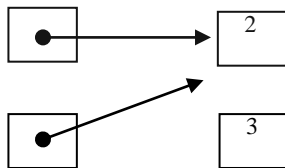
*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x=2,y=3,*p,*q;
    p=&x;
    q=&y;
    q=p;
    cout<<*q;
}
```

حل: در ابتدا اشاره گر p به x با مقدار 2 و اشاره گر q به y با مقدار 3 اشاره می کند:

و بعد از اجرای دستور q=p، اشاره گر q به همان آدرسی اشاره خواهد کرد که p به آن اشاره می کند، یعنی هر دو به متغیر x اشاره خواهند کرد:

■

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
int a=2,*p;
void *q;
q=&a;
p=q
cout<<*p;
}
```

حل : اشاره گر تهی (q) برای نگهداری آدرس عدد صحیح a بکار رفته است. برای چاپ عدد، مجدداً آدرس آن را در اشاره گر هم‌نوع عدد قرار داده و مقدار 2 چاپ می شود.

■

نوع هر متغیر با نوع اشاره گری که به آن اشاره می کند، باید یکسان باشد، در غیر اینصورت خطای منطقی رخ می دهد. برای رفع این مشکل از اشاره گر تهی (void) استفاده می شود که فرم تعریف آن به صورت void *p می باشد.

*در برنامه زیر اگر آدرس x برابر A9 و آدرس y برابر BC باشد، آنگاه کدام درست است؟

```
int x=1, y=2;
int *px, *py;
py=&y;
*py=y+1;
x=*py+1;
px=py;
*px=x+y;
```

(۲) مقدار px برابر BC است.

(۱) مقدار y برابر ۷ است.

(۴) همه موارد

(۳) مقدار *px برابر ۷ است.

حل:

گزینه ۴ درست است. ابتدا به کمک دستور `py=&y`، آدرس y در `py` قرار داده می شود و سپس یک واحد به متغیر y اضافه شده و برابر ۳ می شود. سپس توسط دستور `x=*py+1`، مقدار x برابر ۴ خواهد شد. و بعد از اجرای دستور `px=py`، اشاره گر px با مقدار py یعنی BC پر می شود، یعنی px به همان جایی که py اشاره می کند، اشاره خواهد کرد و در نهایت مقدار y برابر ۷ خواهد شد.

■

تغییر مقدار const به کمک اشاره گر

به کمک اشاره گر می توان مقدار ثابت را تغییر داد. به طور مثال برای تغییر مقدار ثابت x از ۵ به ۶ به صورت زیر عمل می کنیم:

```
const int x=5;
int *p;
p= &x;
*p=6;
```

اشاره گر از نوع const

می توان اشاره گر از نوع const تعریف کرد. در این حالت می توان محتوای اشاره گر را تغییر داد، اما نمی توان محتوای آدرسی که اشاره گر به آن اشاره می کند را تغییر داد. به طور مثال، اجرای دستورات زیر موجب چاپ مقدار ۲ می شود:

```
const int *p;
int x=2;
p=&x;
cout<<*p;
```

و اجرای دستوری مانند `*p=6` موجب خطای کامپایلری می شود.

سؤال : تفاوت p با q در چیست؟

```
const int *p;
int *const q;
```

حل: متغیر p اشاره گر به متغیر ثابت است و متغیر q یک اشاره گر ثابت است. بنابراین محتوای p و آدرس q را نمی توان تغییر داد. بنابراین دستورهایی زیر نادرست است:

```
*p=2;
q=&x;
```

رابطه اشاره گر با آرایه

ارتباطی بین اشاره گر و آرایه وجود دارد. اشاره گرها حاوی یک آدرس می باشند و اسم آرایه نیز یک آدرس است. بعبارتی نام آرایه آدرس اولین عنصر آرایه را مشخص می کند. برای دسترسی به عناصر آرایه علاوه بر اندیس، از اشاره گر نیز می توان استفاده کرد.

* اگر آرایه ای به صورت `int x[3]` و اشاره گری بنام p به صورت `int *p` تعریف کرده باشیم، آنگاه دستور `p=&x[0]`، آدرس شروع آرایه را در اشاره گر p قرار می دهد. (این دستور معادل دستور `p=x` می باشد). در این حالت `*(p+1)`، معادل `x[1]` می باشد و در حالت کلی `*(p+i)` به `i+1` امین عنصر آرایه اشاره می کند.

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
  int i ; int x[3] = {5,2,8};
  for (i=0; i<3; i++)
    cout <<*(x+i);
}
```

حل: محتویات آرایه یعنی 528 چاپ خواهد شد.

اگر x یک آرایه دو بعدی باشد، آنگاه `x[i][j]` معادل `*(x[i]+j)` می باشد.

اگر x یک آرایه دو بعدی باشد، آنگاه `&x[i][j]` معادل `x[i]+j` می باشد.

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x[5]={1,2,3,4,5};
    int *p,*q;
    p=x;
    q=x+4;
    for( ; q>=p ; q --)
        cout<<*q;
}
```

حل: ابتدا اشاره گر p به خانه اول و اشاره گر q به خانه آخر اشاره خواهد کرد. سپس توسط حلقه محتویات آرایه از آخر به اول چاپ می شود. بنابراین خروجی 54321 می باشد.

*خروجی دستورات زیر کدام است؟

```
int x[3][4]={{1,2,3,4}, {5,6,7,8}, {9,10,11,12}};
cout<<*(x[1]+2);
```

حل: عدد 7 چاپ می شود. (منظور از $*(x[1]+2)$ همان $x[1][2]$ می باشد).

	0	1	2	3
0	1	2	3	4
1	5	6	7	8
2	9	10	11	12

* کدام خط ها، نادرست هستند؟

```
void main() {
    void *q; int *p; int a[3]={5,8,2};
    q=p=a;
    a++; //1
    p++; //2
    q++; //3
    cout<<*p; //4
    cout<<*a; //5
}
```

حل: خط شماره ۱ نادرست است، چون نمی توان از عملگر ++ برای اسم آرایه استفاده کرد. خط شماره ۳ نادرست است، چون اشاره گر از نوع void را نمی توان تغییر داد.

اشاره گرها و رشته ها

رشته های ارتباط بسیار نزدیکی با اشاره گرها دارند. چون رشته ها در زبان C به صورت آرایه تعریف می شوند.

* تبدیل کلیه حروف کوچک رشته s به حروف بزرگ:

```
char *s;
gets(s);
while(*s) {
    if(*s>='a' && *s<='z') *s=*s-32;
    s++;
}
```

(یادآوری: اختلاف کد اسکی حروف کوچک و بزرگ برابر ۳۲ است).

* محاسبه تعداد دفعات تکرار کاراکتر A در رشته s:

```
int c=0;
while(*s)
    if(*s++=='A') c++;
cout<<c;
```

■

در صورتی که رشته ها به صورت اشاره گر تعریف شوند، بخصوص در مواقعی که طول عناصر مختلف آن متفاوت باشند، موجب صرفه جویی در میزان حافظه می گردند.

* تعریف زیر موجب می شود که ۲۴ بایت از حافظه اشغال شود:

```
char name[3][8]={"omid","ali","mohamad"};
```

	0	1	2	3	4	5	6	7
0	o	m	i	d	\0			
1	a	l	i	\0				
2	m	o	h	a	m	a	d	\0

در هنگام استفاده از آرایه دو بعدی، تعداد سطرها برابر با تعداد افراد و تعداد ستون ها برابر با طول طولانی ترین نام است.

```
char *name[3]={"omid","ali","mohammad"};
```

0	o	m	I	d	\0			
1	A	l	I	\0				
2	m	o	H	a	m	a	d	\0

تعریف بالا ۶ بایت از حافظه را اشغال می کند. چون آرایه دارای ۳ خانه از نوع اشاره گر است.

* خواندن تعدادی نام از ورودی و قرار دادن در یک آرایه :

```
main(){
char x[20][81];
char *p[20];
int c=0;
while(c<20) {
    gets(x[c]);
    if(strlen(x[c]) == 0)
        break;
    p[c]=x[c];
    c++;
}
}
```

■

* عملکرد دستورات زیر چیست؟ (با توجه به مثال قبل)

```
for (i =0 ; i <c-1; i++)
  for (j=i+1;j <c; j++)
    if (strcmp(p[i],p[j])>0)
      { temp=p[j]; p[j]=p[i]; p[i]=temp; }
```

حل : مرتب کردن اسامی دریافت شده از ورودی در مثال قبل.

■

* خروجی دستورات زیر چیست؟

```
char * s[ ]={"ali","farshid","omid"};
cout<<s[1];
cout<<*s[1];
```

حل: خروجی دستور cout اول، چاپ رشته farshid است. خروجی دستور cout دوم، چاپ کاراکتر f است.

■

دستور ++*p، یعنی افزایش محتوای آدرسی که p به آن اشاره می کند و دستور *++p، یعنی محتوای آدرس بعدی.

* در برنامه‌ی روبه‌رو، خروجی کدام است؟

```
main(){
  char *p="ALIREZA";
  cout <<*p;
  cout <<*++p;
  cout <<++*p;
}
```

حل: کاراکترهای ALM چاپ می شوند. دستور اول کاراکتر A را چاپ کرده و توسط دستور دوم اشاره گر به کاراکتر بعدی، یعنی L اشاره کرده و آن را چاپ می کند. سپس توسط دستور سوم کاراکتر بعد از L در حروف الفبای انگلیسی، یعنی M چاپ می شود.

■

* خروجی دستورات زیر کدام است؟

```
char *x ="A";
char y = 'B';
char z[2]="C";
cout <<*x;
cout <<y;
cout <<z[0];
```

حل: کاراکترهای ABC چاپ می شوند. (توجه کنید که x و z رشته می باشند و هنگام مقدار دهی نیاز به دابل کوتیشن دارند.)

■

* عملکرد برنامه زیر کدام است؟

```
char *p1,*p2, a[10],b[10];
char m[ ]="ABCD";
i=0;
while ((a[i]=m[i])!='\0')
  i++;
p1=m; p2=b;
while((*p2++=*p1++)!='\0');
```


حل: رشته ABCD در آرایه های a و b کپی می شود. توسط حلقه اول رشته m در آرایه a کپی شده و توسط حلقه دوم، رشته m به کمک اشاره گرها در آرایه b کپی می شود.

اشاره گر به استراکچر

می توان یک متغیر اشاره گر از نوع استراکچر تعریف کرد:

```
struct s{ int x; char y; }*p;
```

در این حالت برای دسترسی به فیلدهای استراکچر از عملگر \rightarrow باید استفاده کرد. به طور نمونه:

```
p->x =5;
```

اشاره گر به اشاره گرها

متغیر اشاره گر به اشاره گر، حاوی آدرس یک متغیر اشاره گر است و برای تعریف آن از دو علامت * استفاده می شود.

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x ,*p,**q;
    x=5; p=&x;
    q=&p;
    cout<<**q;
}
```

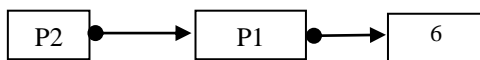
حل: عدد 5 چاپ می شود. متغیر اشاره گر p به x اشاره می کند و متغیر اشاره گر q به p اشاره می کند.

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
main(){
    int x =6, *p1,**p2;
    p2=&p1; *p2=&x;
    **p2=*p1-1;
    cout<<x;
}
```

حل: عدد ۵ چاپ می شود. بعد از اجرای دستور $p2=\&p1$ ، اجرای دستور $*p2 = \&x$ ، معادل برقراری اتصال خط $p1$ به x خواهد شد:

اشاره گر آویزان

به برنامه زیر توجه کنید:

```
int main(){
    int a=1;
    int *p;
    *p=a;
}
```

در این برنامه به متغیر اشاره گر p ، آدرسی نسبت داده نشده است و یک اشاره گر آویزان محسوب می شود. در واقع در آدرسی که به طور پیش فرض p به آن اشاره می کند، مقدار ۱ قرار داده شده است. در واقع باید از دستور p=&a استفاده می شد.

زباله

به برنامه زیر توجه کنید:

```
int main(){
    int a=1,b=2;
    int *p,*q;
    p=&a;
    q=&b;
    p=q;
}
```

ابتدا آدرس متغیر a در p و آدرس متغیر b در q ذخیره می شود ولی بعد از اجرای دستور p=q ، اشاره گر p به همان محلی که اشاره گر q اشاره می کند، اشاره خواهد کرد. در نتیجه متغیر a دیگر از طریق اشاره گر p قابل دسترس نخواهد بود و به یک زباله تبدیل می شود.

متغیرهای پویا

می دانیم که با اجرای یک برنامه و قرار گرفتن آن در حافظه، سگمنت های داده (DS) ، کد (CS) و پشته (SS) در حافظه قرار می گیرند. هر سگمنت ۶۴ کیلو بایت را اشغال می کند و بقیه حافظه RAM را که در اختیار برنامه نیست را حافظه پویا (Heap) می گویند. متغیرهای سراسری در DS ، متغیرهای محلی در SS و دستورالعملهای برنامه در CS قرار می گیرند. بنابراین برای رفع محدودیت اندازه ۶۴ کیلوبایتی از حافظه پویا استفاده می شود. برای گرفتن فضا از حافظه پویا از تابع new و برای آزاد کردن فضای گرفته شده از تابع delete استفاده می شود.

تذکر: در زبان c از malloc به جای new و از free به جای delete استفاده می شود.

تذکر: کار با دستور new ساده تر از malloc می باشد. در دستور new نیازی به استفاده از sizeof برای محاسبه اندازه شی نمی باشد و نیازی به قالب بندی خروجی نیست. همچنین می توان مقدار دهی اولیه نیز انجام داد.

متغیر مرجع

در زبان C++ می توان متغیرهای مستقلی از نوع مرجع تعریف کرد. مرجع، نوع خاصی از اشاره گر است، که فقط می تواند به یک متغیر اشاره کند و این متغیر باید در هنگام تعریف متغیر مرجع مشخص شود. به عبارتی مرجع، نام دیگر برای متغیر است. متغیرهای مرجع می توانند به عنوان پارامتر تابع و یا مقدار برگشتی تابع نیز به کار روند. در هنگام فراخوانی نیاز به استفاده از & نمی باشد. در مثال زیر متغیر b، مرجع مستقل می باشد و هیچ تفاوتی با متغیر a ندارد:

```
main() {
    int a;
    int &b;
    a=1;
    b=a;
    ...
}
```

تذکر: توابع در زبان C++ می توانند رفرنس نیز برگردانند که در زبان C این کار ممکن نمی باشد.

* خروجی برنامه زیر 53 است:


```
main(){
    int a;
    int &p=a;
    a=5;
    cout<<p;
    p=3;
    cout<<a;
}
```


* خروجی برنامه زیر ۴ می باشد:


```
int a=1;
int &f( ) { return a; }
main(){
    f() =2;
    cout<< a + f( );
}
```

مقدار متغیر سراسری a بعد از خط اول تابع main برابر ۲ می شود و در خط cout مجموع خروجی تابع (یعنی ۲) و مقدار a (یعنی ۲) چاپ می شود.

آرایه ای از مرجع ها نمی توان تعریف کرد.

اشاره گر به مرجع نمی توان تعریف کرد.

برای یک مرجع نمی توان مرجع دیگری تعریف کرد.

آدرس یک مرجع را نمی توان به دست آورد.

فصل ۶

تابع

برنامه های کوتاه فقط شامل یک تابع اصلی به نام main می باشند ولی در برنامه های طولانی و پیچیده که از چند بخش تقریباً مستقل تشکیل شده اند، برای هر قسمت، یک برنامه نوشته و سپس آنها را به هم متصل می کنیم. هر یک از این قسمتها را یک زیر برنامه می گویند، که در زبان C به صورت شکل زیر است :

(نام پارامترها) < تابع > < نوع خروجی تابع >

```
تعریف پارامترها
{
    بدنه تابع
}
```


اگر نوع خروجی تابع مشخص نشود، نوع int در نظر گرفته می شود.

تعیین نوع پارامترها در حین تعریف تابع نیز امکان پذیر است.

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
int f(int);
main(){
    int x=3;
    cout<< f(x);
}
int f(int a)
{
    return(a+2);
}
```

حل: ابتدا در main()، یک تعریف اولیه از تابع f اعلام شده و سپس تابع f با مقدار ۳ صدا زده می شود و تابع f مقدار ۵ را بر می گرداند.

برای تعریف متغیرهای رسمی تابع f می توان به یکی از روشهای زیر عمل کرد:

```
int f(x,y)
    int x; char y;
{
    ...
}
```

و یا :

```
int f(int x , char y)
{
    ...
}
```

* برنامه ای که شعاع دایره ای را از ورودی خوانده و مساحت دایره را محاسبه کرده و در خروجی نمایش می دهد:


```
float area(float);
main(){
    float x;
    cin>>x;
    cout<< area(x);
}
float area(float r)
{
    return (3.14*r*r);
}
```

* خروجی برنامه زیر چیست؟

```
int f1(int, int);
main(){
    int x,y;
    x=2;
    y=4;
    cout<< f1(x, y);
}
```

```
f1(int a,b)
{ return (f3 (f2(a) , f2(b))); }
f2(int c)
{ return(c+c); }
f3(int m,n)
{ return(m*n); }
```

حل : مقادیر ۲ و ۴ به تابع f1 فرستاده می شود و سپس تابع f2 یکبار با مقدار ۲ فراخوانی شده و مقدار ۴ را برمی گرداند و یکبار با مقدار ۴ فراخوانی و مقدار ۸ را برمی گرداند. در نهایت تابع f3 با مقادیر ۴ و ۸ فراخوانی می شود و مقدار ۳۲ را برمی گرداند و در تابع اصلی چاپ می شود.

بعضی از توابع مقداری را به تابع صدا زنده بر نمی گردانند. نوع خروجی این توابع void می باشد.

* خروجی برنامه زیر، چاپ مقدار ۶ است:

```
void f (int);
main (){
    int x=3;
    f(x);
}
void f (int a)
{
    cout<<a*2;
}
```

متغیرهایی که در یک تابع تعریف می‌شوند، فقط در همان تابع قابل استفاده هستند و به محض برگشت کنترل اجرای برنامه از آن تابع، این متغیرها از بین می‌روند. به این متغیرها، محلی (Local) می‌گویند.

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
f();
main(){
    int a=5;
    f();
    cout<<a;
}
f(){
    int a=6;
    cout<<a;
}
```

حل : ابتدا مقدار ۶ در تابع چاپ می‌شود و سپس مقدار ۵ در تابع main() چاپ می‌شود.
تذکر: متغیر a داخل main() از متغیر a داخل f() کاملاً جدا می‌باشد و در بخش مجزا در حافظه قرار دارند.

*عملکرد تابع f چیست؟

```
void f(char *s1, const char *s2)
{
    while(*s1 != '\0')
        ++s1;
    for( ;*s1=*s2 ; s1++ ; s2++);
}
```

حل: دو رشته s1 و s2 را به عنوان آرگومان پذیرفته و رشته s2 را به انتهای رشته s1 اضافه می‌کند.

انواع فراخوانی تابع در زبان C

۱- فراخوانی توسط ارزش (call by Value)

۲- فراخوانی توسط ارجاع (call by Reference)

در روش call by Value ، مقدار آرگومان تابع در پارامتر متناظر با آن کپی می‌شود. بنابراین هرگونه تغییری در پارامترها ، هیچگونه تاثیری در مقدار آرگومان نخواهد داشت. یعنی هیچ مقداری توسط پارامترها و آرگومان ها به تابع صدا زنده برگردانده نمی‌شوند. در روش call by Reference ، آدرس آرگومان به جای آرگومان در پارامتر کپی می‌شود. بنابراین در داخل تابع صدا زنده، آدرس آرگومان برای دسترسی به آرگومان مورد استفاده قرار می‌گیرد. بنابراین هر تغییری در پارامتر موجب تغییر در آرگومان خواهد شد.

*خروجی چیست؟

```
f(int );
main(){
    int a=3;
    f(a);
    cout<< ("%d",a);
}
f(int x) {
    x=5;
}
```

حل: عدد ۳ چاپ می‌شود. (روش call by Value)

*خروجی چیست؟

```
f(int *);
main(){
    int a=3;
    f(&a);
    cout<<a;
}
f(int *x)
{*x=5;}
```

حل: عدد ۵ چاپ می‌شود. (روش call by Refrence)

*خروجی برنامه زیر چیست؟


```
k(int *,int);
main(){
    int x,y; x=3; y=5;
    k(&x,y);
    cout<<x ,y;
}
k(int *a ,int b) {
    *a=*a+3;
    b=b+1;
}
```

حل : عدد ۶۵ چاپ خواهد شد. مقدار جدید متغیر x یعنی ۶ برگردانده می‌شود، اما مقدار y تغییری نمی‌کند. (توجه کنید که متغیر x به روش با ارجاع و متغیر y به روش با مقدار فراخوانی شده است.)

متغیرهای محلی (Local) و سراسری (global)

متغیرهایی که در داخل یک تابع و پایین یک جفت آکولاد تعریف شوند، محلی نام دارند. این متغیرها فقط در محدوده همان بلوک شناخته شده اند. همچنین متغیرهایی که قبل از تابع main تعریف می‌شوند، سراسری نام دارند. همه توابعی که در پایین main تعریف می‌شوند، متغیرهای سراسری را می‌شناسند.

متغیرهای محلی در پشته و متغیرهای سراسری در data segment ساخته می‌شوند.

مقدار اولیه متغیرهای محلی، نامعلوم و مقدار اولیه متغیرهای سراسری، صفر است.

*دریافت ۳ عدد از ورودی و محاسبه مجموع مربعات آنها :

```
int x,y;
int s=0;
f1(){ cin>>x; f2( ); s+=y;}
f2(){ y=x*x ;}
main(){
    int i;
    for (i=0; i< 3 ; i++)
        f1()
    cout<<s;
}
```

در این مثال، متغیرهای x, y, s سراسری هستند و از آنها در توابع f1() و f2() بدون تعریف این متغیرها، استفاده شده است.

■

در صورتی که یک متغیر محلی همانم با یک متغیر سراسری باشد، با تغییر متغیر محلی در تابع، تغییری در متغیر سراسری همانم با آن ایجاد نمی‌شود.

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
int a;
f2( ) { int a; a=5; }
f1( ) { f2( ); cout<< a; }
main( ) {
    a=10;
    f1( );
}
```

حل : متغیر a که خارج از main() تعریف شده است، سراسری و متغیر a که در داخل f2() تعریف شده است، محلی می‌باشد. بنابراین مراجعه به a داخل f2()، مراجعه به متغیری است که در f2() تعریف شده است و تغییری در مقدار متغیر سراسری a نخواهد داشت و خروجی ۱۰ خواهد بود.

■

در مواقعی که توابع موجود در برنامه به متغیرهای مشترکی نیاز داشته باشند، بهتر است از متغیرهای سراسری استفاده شود.

متغیرهایی که به ندرت در سراسر برنامه مورد استفاده قرار می‌گیرند، بهتر است به صورت متغیر سراسری تعریف نشوند، چون میزان حافظه زیادی اشغال خواهد شد. در شروع اجرای برنامه برای متغیرهای سراسری، حافظه اختصاص می‌یابد و بعد از پایان اجرای برنامه، این حافظه از متغیرها گرفته می‌شود.

* خروجی کدام است؟

```
void main(){
    int x=2;
    cout<<x;
    {
        int x=3;
        cout<<x;
    }
    cout<<x;
}
```

حل: خروجی 232 است.

تذکر: اگر int قبل از x ای که مقدار 3 دارد را بردارید، خروجی 233 می‌شود.

■

عملگر ::

می‌توان به کمک عملگر :: به محتویات یک متغیر سراسری در تابعی که دارای متغیری هم نام با آن می‌باشد، دسترسی پیدا کرد.

* خروجی چیست؟

```
int x=3;
void main(){
    int x=1;
    x>::x-x;
    cout <<::x<<x;
}
```

حل: در این برنامه برای تشخیص متغیر X سراسری از X محلی، قبل از X سراسری از عملگر :: استفاده شده است. خروجی این برنامه 32 می‌باشد.

■

ارسال آرایه به تابع

می‌توان آرایه را به عنوان آرگومان تابع ذکر کرد. در این حالت از اسم آرایه بدون ذکر اندیس استفاده می‌شود.
* برنامه زیر ۱۰ عدد را از ورودی خوانده و در آرایه ای قرار می‌دهد و سپس بزرگترین عنصر آرایه را توسط تابع max پیدا کرده و چاپ می‌کند.

```
max(int [ ]);
main(){
    int a[10];
    int i;
    for (i=0; i<10;i++)
        cin>>a[i];
    cout<< max(a);
}
max(int b[ ] ){
    int k, m;
    m=b[0];
    for(k=0; k <10;k ++ )
        if (b[k] > m)
            m=b[k];
    return(m);
}
```

تذکر: در تعریف max می‌توان به جای [] b از *b استفاده کرد.

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
f(int [ ]);
main(){
    int x [5]={1,2,3,4,5};
    int m;
    m=f(x[3]);
    cout<<m;
}
f(int y[ ]){
    return(y[0]);
}
```


حل : آرایه x از خانه با اندیس ۳ به بعد صدا زده می‌شود و مقدار خانه اول آرایه ارسال شده توسط تابع برگردانده می‌شود. بنابراین خروجی ۴ است.

■

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
void k(int a[ ][2]);
main(){
    int x[3][2]={1,2 ,3,4, 5,6};
    k(x);
}
void k(int a[ ][2]){
    cout<< a[2][1];
}
```

حل: در واقع در این مثال نحوه ارسال آرایه دو بعدی به تابع نشان داده شده است. در هنگام صدا زدن جلوی نام آرایه از براکت استفاده نمی‌شود و در هنگام معرفی در تابع k ، براکت اول خالی و براکت دوم شامل تعداد ستونها می‌باشد. بنابراین خروجی ۶ است. ■

برای ارسال آرایه چند بعدی به تابع، تمام ابعاد به جز اولین بعد را باید مشخص کرد.

*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
void f(char [][5],int);
void main(){
    char x[][5]={"AB","mnp","AB","OR"};
    f(x,4);
    cout<<x[2];
}
void f(char y[][5],int row){
    int i;
    for(i=0;i<row;i++)
        if(!strcmp(y[i],"AB"))
            strcpy(y[i],"EF");
}
```

حل: تابع f همه رشته‌هایی که برابر AB هستند را به رشته EF تبدیل می‌کند. بنابراین خروجی $x[2]$ برابر EF خواهد بود. ■

استفاده از مقادیر پیش فرض

اگر به پارامتری در هنگام صدا زدن تابع، مقداری داده نشود، از مقدار پیش فرض اش استفاده می‌کند.

* در برنامه ی رو به رو، خروجی کدام است؟

```
int f(int =1, int =2);
void main(){
    cout <<f();
    cout << f(3);
    cout <<f(4,5);
}
int f(int a ,int b)
{
    return a+b;
}
```

حل: خروجی دستور اول 3، دستور دوم 5 و دستور سوم 9 می‌باشد.

می‌توان تابع f را قبل از $main$ قرار داد که دیگر لزومی به خط $prototype$ ندارد:

```
int f(int a=1, int b=2)
{
    .....
}
void main(){
    .....
}
■
```

اشاره گر به تابع

برای نگهداری آدرس تابع ها از اشاره گر تابعی استفاده می شود. توسط اشاره گر به تابع می توان تابعی را بعنوان آرگومان به توابع دیگر فرستاد. فرم کلی تعریف اشاره گر تابع بصورت زیر است:

(لیست پارامترها) (نام اشاره گر *) نوع داده

*تعریف زیرمعرف این است که متغیر p می تواند آدرس همه تابع هایی را که پارامتر آنها از نوع int است و خروجی آنها از نوع float باشد، را نگهداری کند.

```
float (*p)(int a);
```

مثلاً به کمک اشاره گر می توان تابع float f(int); را فراخوانی کرد:

```
p =f;
```

```
n =(*p)(m);
```

که معادل n = f(m) است. (m از نوع int و n از نوع float است).

* در برنامه زیر p اشاره گر به تابع f است و خروجی چاپ پیغام ok است:

```
void f();
main() {
    void (*p)();
    p=f;
    p();
}
void f() {
    cout<<"ok";
}

```


خروجی یک تابع می تواند از نوع اشاره گر باشد. تابع strchr که از توابع کتابخانه ای رشته ای است از این نوع محسوب می شود. خروجی این تابع آدرس اولین محل وقوع یک کاراکتر در یک رشته می باشد.

```
char *strchr (char *s, char ch)
```

```
{
    int i;
    for ( i=0 ; s[i] != '\0' ; i++)
        if (ch == s[i])
            return (&s[i]) ;
    return NULL;
}
```

در روش انتقال یک اشاره گر به تابع، بالاترین سطح دسترسی وقتی فراهم می شود، که اشاره گر غیر ثابت به داده ی غیر ثابت داشته باشیم. چون وقتی که اشاره گر ثابت باشد، امکان تغییر آن درون بدنه تابع نمی باشد.

تابع بازگشتی

تابعی که درون بدنه خود، خود را فراخوانی کند، بازگشتی (Recursive) می‌باشد. این توابع دارای یک شرط جهت انجام فراخوانی‌ها دارند. از مثالهای معروف می‌توان فاکتوریل را نام برد.

*خروجی تابع زیر به ازای $n=4$ چقدر است؟

```
int fact (int n){
    if (n== 1)
        return 1;
    else
        return n* fact (n-1);
}
```

حل :

$fact(4) = 4 * fact(3) = 4 * 6 = 24$
 $fact(3) = 3 * fact(2) = 3 * 2 = 6$
 $fact(2) = 2 * fact(1) = 2 * 1 = 2$

*خروجی تابع زیر به ازای $n=4, m=3$ چیست؟

```
int mul (int m, int n){
    int ans;
    if (n==1) ans=m;
    else ans=m+mul (m,n-1);
    return(ans);
}
```

حل :

$mul(3,4) = 3 + mul(3,3)$
 $mul(3,3) = 3 + mul(3,2)$
 $mul(3,2) = 3 + mul(3,1)$

و چون $mul(3,1) = 3$ داریم:

$mul(3,2) = 3 + 3 = 6$
 $mul(3,3) = 3 + 6 = 9$
 $mul(3,4) = 3 + 9 = 12$

یعنی خروجی ضرب ۳ و ۴ یعنی ۱۲ می‌باشد. ■

* تابع زیر چه عملی انجام می‌دهد؟

```
int f (int a, int b) {
    if(b==1) return a;
    else return(f (a,b-1)*a);
}
```

حل: تابع داده شده a را به توان b می‌رساند. مثلا :

$f(2,3) = f(2,2) * 2 = 4 * 2 = 8$
 $f(2,2) = f(2,1) * 2 = 2 * 2 = 4$
 $f(2,1) = 2$

* عملکرد تابع زیر کدام است؟

```
int k(char ch,const char *str){
    int x;
    if(str[0] == '\0')
        x=0;
    else if(ch == str[0] )
        x=1+k(ch,&str[1]);
    else
        x=k(ch ,&str[1]);
    return(x);
}
```

حل: تابع k به طور بازگشتی، تعداد کاراکترهای ch موجود در رشته str را می شمارد. ■

* عملکرد تابع زیر چیست؟ (آرایه x دارای ۳ خانه شامل اعداد ۵ و ۶ و ۷ می باشد) (n=3)

```
int f(int x[ ],int n)
{
    if(n==1)
        return x[0];
    else
        x[n-1]+f(x,n-1);
}
```

حل: تابع f، مجموع خانه های آرایه را محاسبه می کند:

$$f(x,3)=x[2]+f(x,2)=7+11=18$$

$$f(x,2)=x[1]+f(x,1)=6+5=11$$

$$f(x,1)=x[0]=5 \blacksquare$$

* عملکرد تابع زیر کدام است؟ (n : تعداد عناصر آرایه)

```
void f(int x[ ], int n)
{
    if(n>0)
    {
        f(&x[1],n-1);
        cout<<x[0];
    }
}
```

حل: چاپ محتویات آرایه x از انتها به ابتدا.

■

کلاس های حافظه

توسط کلاس حافظه طول عمر متغیر و حوزه متغیر مشخص می شود. انواع کلاس های حافظه عبارتند از:

۱- اتوماتیک (auto) ۲- ثابت (register) ۳- استاتیک (static) ۴- خارجی (extern)

کلاس حافظه اتوماتیک

متغیرها از این نوع کلاس با فراخوانی تابع ایجاد و با خاتمه اجرای تابع از بین می روند. کلیه متغیرهای محلی دارای این نوع کلاس هستند، بنابراین نیازی به ذکر کلمه auto برای آنها نمی باشد.

کلاس حافظه ثبات

متغیر از نوع کلاس register، به جای حافظه RAM در ثبات ها ذخیره می‌شود. در این حالت سرعت انجام محاسبات سریعتر می‌شود. البته چون تعداد ثابت های CPU محدود است، بهتر است فقط متغیرهای مهم برنامه را از نوع این کلاس در نظر بگیریم.

متغیرهای سراسری را نمی‌توان از نوع کلاس register در نظر گرفت.

برای متغیر از این نوع کلاس، آدرس مفهومی ندارد. یعنی از عملگر & برای آنها نباید استفاده شود.

*در زیر مثالی برای کلاس register آورده شده است:

```
register int i ;
for (i=0 ; i <=60000 ; i ++);
cout<<i;
```


کلاس حافظه استاتیک

متغیرها از این نوع کلاس، فقط یکبار مقداردهی اولیه می‌شوند و هنگام خروج از تابع، آخرین مقدار خود را حفظ می‌کنند.
*خروجی برنامه زیر چیست؟

```
f();
main(){
    int i;
    for (i=0;i <3;i ++)
        f();
}
f(){
    static int x=5;
    cout<<x;
    x--;
}
```

حل : متغیر x از نوع استاتیک است و فقط یکبار در بار اول مقداردهی اولیه می‌شود. بنابراین خروجی ۵۴۳ است.

کلاس حافظه خارجی

برنامه های طولانی را بهتر است به چند قسمت منطقی کوچکتر (unit) تقسیم کرد و هر قسمت را در یک فایل قرار داده و بعد از کامپایل آنها به طور مجزا، همه قسمت ها را با یکدیگر اجرا کرد. در صورتی که بخواهیم از متغیرهای تعریف شده در واحد اصلی، در واحدهای فرعی نیز استفاده کنیم، بدون اینکه در واحدهای فرعی حافظه ای به آنها اختصاص داده شود، باید در واحدهای فرعی توسط کلمه کلیدی extern به کامپایلر گفته شود که این متغیرها در واحد اصلی تعریف شده اند.

* مثال زیر، کاربرد extern را نشان می‌دهد:

File1	File2
<pre>int a,b ; main() { . . } f1 () { a=6; }</pre>	<pre>extern int a,b ; f2 () { a = b+1 ; . . } f3 () { b=3 }</pre>

در این مثال کلمه کلیدی extern به کامپایلر می‌گوید که متغیرهای a,b قبلاً در جای دیگری تعریف شده اند، لذا در File2 ، حافظه جدیدی به آنها اختصاص نمی‌یابد.

آرگومان‌های تابع اصلی (main)

تابع main () دارای دو پارامتر به نام های argc و argv می‌باشد. تعداد آرگومان های خط فرمان در argc قرار دارد و argv به آرایه ای رشته ای اشاره می‌کند که عناصر آن به آرگومانهای خط فرمان اشاره می‌کنند. به عنوان مثال فرض کنید برنامه ای به نام add.c نوشته، توسط کامپایلر C ترجمه شده و برنامه ای به نام add.exe از آن می‌سازیم. برای اجرای این برنامه در سیستم عامل به صورت زیر عمل می‌کنیم.


```
>add 2 5
```


عملکرد این برنامه، جمع دو عدد دریافتی از طریق آرگومانهای ورودی است که با یک فاصله از هم جدا شده اند. در این حالت argc شامل عدد ۳ می‌باشد و argv [0] حاوی نام برنامه یعنی add.exe و argv [1] حاوی آرگومان اول یعنی ۲ و argv[2] حاوی آرگومان دوم یعنی ۵ است.

* برنامه زیر یک عدد را بعنوان آرگومان پذیرفته و عمل شمارش معکوس از آن عدد تا صفر را انجام می‌دهد:

```
main (int argc,char *argv[ ]){
int i;
for(i=atoi(argv[1]); i > 0; i --)
printf ("%d",i);
}
```

در مثال بالا از تابع atoi برای تبدیل مقدار عددی رشته ای به مقدار عددی صحیح استفاده شده است. چون پارامترهای ورودی به عنوان رشته محسوب می‌شوند. ■

حداکثر تعداد آرگومان ها برابر ۳۲۷۶۷ می باشد.

جداکننده در آرگومانهای خط فرمان، blank و Tab است.

* با توجه به اجرای خط فرمان زیر، argc و argv را مشخص کنید؟

A:\> test 21, 32 43 ↵

حل : argc برابر ۳ خواهد بود و argv به صورت زیر می باشد:

argv[0] = test
argv[1] = 21, 32
argv[2] = 43

در واقع کاراکتر کاما، جداکننده محسوب نمی شود. ■

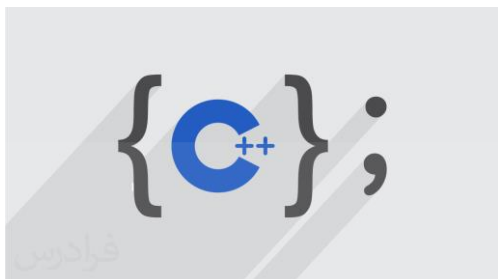
دسته بندی موضوعی آموزش های فرادرس، در ادامه آمده است:

 <p>مهندسی برق الکترونیک و رباتیک</p>	 <p>هوش مصنوعی</p>	 <p>آموزش های دانشگاهی و تخصصی</p>	 <p>برنامه نویسی</p>
<p>مهندسی برق الکترونیک و رباتیک - کلیک (+)</p>	<p>هوش مصنوعی - کلیک (+)</p>	<p>آموزش های دانشگاهی و تخصصی - کلیک (+)</p>	<p>برنامه نویسی - کلیک (+)</p>
 <p>مهارت های دانشگاهی</p>	 <p>مباحث مشترک</p>	 <p>دروس دانشگاهی</p>	 <p>مهندسی نرم افزار</p>
<p>مهارت های دانشگاهی - کلیک (+)</p>	<p>مباحث مشترک - کلیک (+)</p>	<p>دروس دانشگاهی - کلیک (+)</p>	<p>مهندسی نرم افزار - کلیک (+)</p>
 <p>آموزش های عمومی</p>	 <p>طراحی و توسعه وب</p>	 <p>نرم افزارهای عمومی</p>	 <p>نرم افزارهای تخصصی</p>
<p>آموزش های عمومی - کلیک (+)</p>	<p>طراحی و توسعه وب - کلیک (+)</p>	<p>نرم افزارهای عمومی - کلیک (+)</p>	<p>نرم افزارهای تخصصی - کلیک (+)</p>

منبع مطالعاتی تکمیلی مرتبط با این کتاب

آموزش ویدئویی برنامه نویسی C++

یادگیری یک زبان برنامه نویسی دید ما را به علم کامپیوتر بسیار گسترده تر می کند. از طرفی برنامه نویسی نحوه فکر کردن را به ما می آموزد. عمومیت زبان C++ در میان زبان های برنامه نویسی بسیار بالا است و می تواند به عنوان اولین زبان یاد گرفته شود و به پیش نیاز دیگر احتیاج نباشد.

مجموعه فیلم های آموزشی برنامه نویسی C++، با این فرض تهیه شده است که مخاطب هیچ دانش و تجربه قبلی در زمینه برنامه نویسی ندارد و در این مجموعه آموزشی، همه مباحث با بیان و تشریح مبانی نظری و سپس با پیاده سازی گام به گام مثال های عملی آموزش داده می شوند و از این نظر، در ایجاد یک دانش عمیق در زمینه برنامه نویسی، بسیار کارآمد است.

برنامه نویسی به زبان C++ نسبت به C دارای قدرت بیشتری است. کارهایی می توان انجام داد که در C برای انجام آنها (در صورت امکان) زحمت بیشتری نیاز است.

مدرس: مهندس فرشید شیرافکن
مدت زمان: ۲۰ ساعت

faradars.org/fvcp9504

جهت مشاهده آموزش ویدئویی این آموزش [کلیک](#) کنید.